

MEMÒRIA SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE CATALUNYA

2018

CONSIDERACIONS I RECOMANACIONS

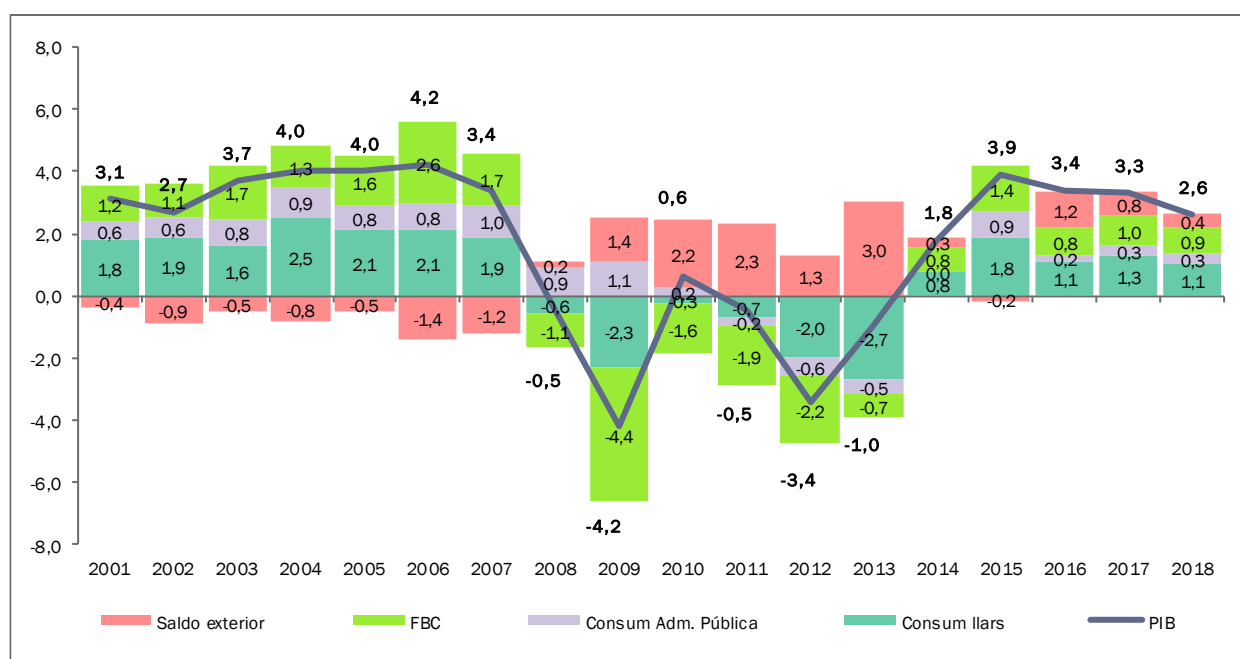
Consell de Treball
Econòmic i Social
de Catalunya

CONSIDERACIONS I RECOMANACIONS

L'any 2018, el creixement econòmic a Catalunya (2,6%) s'ha desaccelerat, però ha estat superior al de la zona euro i similar al del conjunt d'Espanya. La forta contracció del comerç global ha estat el motiu d'aquesta desacceleració.

El creixement econòmic global s'ha frenat progressivament a mesura que avançava l'any. En aquest context, Catalunya ha registrat un creixement del PIB del 2,6% -menor que el de l'any anterior-, basat de forma majoritària en la demanda interna, i amb una aportació positiva del sector exterior, tot i que inferior a la de l'any passat. En l'àmbit dels intercanvis amb l'exterior ha estat decisiva la contribució dels intercanvis amb la resta d'Espanya, que ha permès compensar parcialment el deteriorament del saldo amb l'estranger. El sector productiu que més ha notat aquesta frenada ha estat l'industrial, molt exposat a la demanda exterior. Quelcom similar ha succeït amb l'agricultura. Per contra, el dinamisme dels sectors de la construcció i els serveis ha permès sostenir en part el creixement.

GRÀFIC 1. Aportació al creixement del producte interior brut de cadascun dels components de la demanda. Catalunya, 2001-2018

Nota: punts percentuals (components) i taxes de creixement interanuals (PIB).
 Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat.

L'any 2019, el creixement del PIB a Catalunya es podria frenar fins i tot més, situant-se lleugerament per sota del 2%.

En aquest escenari, l'any 2019, el creixement del PIB a Catalunya es podria situar possiblement lleugerament per sota del 2%. Amb tot, hi ha factors d'instabilitat global que caldrà veure com evolucionen, entre ells la guerra comercial oberta entre EUA i la Xina, l'evolució d'aquesta darrera economia, immersa en un procés de correcció progressiva, i finalment, en l'àmbit europeu, la negociació del Brèxit i l'equilibri pressupostari d'alguns països com Itàlia.

Persisteixen els mateixos factors d'instabilitat que fa un any. La desacceleració de l'economia xinesa i l'escalada de proteccionisme comercial, són encara actualment factors de risc per al creixement global. El CTESC recomana que el disseny de les mesures en matèria de política econòmica i pressupostària prevegin aquesta contingència.

D'altra banda, el possible escenari d'increment del tipus d'interès a l'eurozona s'ha allunyat de moment gràcies a la política adaptativa del Banc central europeu. Això ha permès sostenir la demanda domèstica, especialment la d'inversió. No obstant això, caldrà estar atents als canvis en les perspectives en termes de política monetària europea. L'evolució dels preus no fa preveure, però, una variació dels objectius en el decurs de l'any.

L'any 2018 el creixement de l'IPC a Catalunya ha estat de l'1,8%, en línia amb l'objectiu del Banc Central Europeu de mantenir a mig termini les taxes d'inflació per sota del 2%, però properes a aquest valor. Alhora, el manteniment d'una inflació subjacent controlada en l'1,1% (índex general sense aliments no elaborats ni productes energètics)– no genera perspectives d'un rebot intens de la inflació a mig termini.

No obstant això, en aquest context de frenada de la inflació i de debilitat de la demanda global, segons les primeres estimacions d'Idescat, els costos laborals a Catalunya han pujat. Aquesta situació s'ha produït l'any 2018 en un context de frenada més forta de la producció que no pas de l'ocupació, que ha continuat creixent. Això ha generat una evolució negativa de la productivitat aparent del treball que s'ha afegit a l'encariment d'aquest factor productiu. Fruit d'aquesta conjunció, els costos laborals unitaris han crescut l'1% en termes reals l'any 2018. D'aquesta manera, l'aportació que han fet tant les rendes del treball com les del capital al creixement del deflactor del PIB ha estat positiva, i només les aportacions dels impostos indirectes han contribuït a la rebaixa del deflactor.

En aquest entorn macroeconòmic, les dades sobre l'**economia social** analitzades a la Memòria presenten un canvi destacat respecte l'any anterior: davalla el nombre de cooperatives en alta a la Seguretat Social (SS). Les societats laborals, en canvi, continuen davallant any rere any (tant en termes de demografia empresarial com de població ocupada).

L'any 2018 davalla el nombre de cooperatives en alta a la Seguretat Social, interrompent la tendència creixent registrada els darrers anys.

Així, l'any 2018 es registra el nombre més baix de cooperatives en alta a la SS de la sèrie estadística del Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social (des de l'any 1999): 3.951 cooperatives en alta, el 10,4% menys que l'any 2017. Aquesta davallada interromp la tendència creixent registrada els darrers anys. Igualment, l'ocupació en les cooperatives davalla (l'1,7%), després de créixer durant cinc anys consecutius. En canvi, creix l'ocupació en les empreses d'inserció i en els centres especials de treball.

Cal tenir en compte però, que la davallada de l'ocupació de les cooperatives es concentra en la branca d'activitat de la indústria i en les persones que cotitzen al RETA, que davallen el 26,1% (2.466 persones), mentre que les persones ocupades en cooperatives i que cotitzen al RG creixen el 6,3%. Tal com s'explica a la Memòria, aquesta davallada pot venir condicionada per les actuacions de la Inspecció de Treball de Catalunya.

Ara bé, cal també contextualitzar aquests indicadors amb la dinàmica estatal, on el nombre de cooperatives en alta a la SS també ha davallat (el 4,5%), mentre que l'ocupació en aquestes societats ha crescut lleugerament (l'1,0%). L'evolució de les societats laborals és la mateixa que a Catalunya.

Malgrat aquestes reflexions, l'anàlisi de l'economia social queda limitada per la quantitat i qualitat de les dades oficials disponibles del conjunt d'entitats que la conformen. Com ja s'ha constatat en edicions anteriors de la Memòria és fonamental cobrir aquesta mancança. En aquest sentit, el CTESC valora les mesures que preveu l'[Estratègia Espanyola d'Economia Social 2017-2020](#) i insta al Govern central a implantar-les amb la major promptitud possible.

D'altra banda, el CTESC considera que la futura llei catalana de l'economia social i solidària pot ser un bon instrument per avançar en el foment d'aquestes empreses i l'aprofundiment de l'anàlisi i estudi de

la seva realitat. En aquest sentit, el CTESC emplaça al Govern a tenir en compte les consideracions i recomanacions de l'informe sobre el treball autònom col·lectiu que s'aprovarà el 2019, atès que dedica una atenció especial a les cooperatives, com a forma jurídica que canalitza el treball per compte propi exercit de manera col·lectiva.

La despesa pública del conjunt de les administracions públiques augmenta el 3,7%, en línia amb el creixement de l'activitat econòmica.

L'any 2018 la despesa de les administracions públiques (AP) a Catalunya augmenta el 3,7%, per sobre del creixement del conjunt de l'activitat econòmica, i respon a l'evolució de la despesa no financera de les entitats locals (augmenta el 6,5%), de l'evolució de la despesa de l'Administració de la Seguretat Social a Catalunya (augmenta el 4,2%), i de la major dotació pressupostària de les inversions reals de l'Estat a Catalunya (augmenta el 15,5%). Mentre que la despesa no financera de la Generalitat i del Servei Públic d'Ocupació evolucionen per sota de l'activitat econòmica, el 2,0%, i el 0,01%, respectivament.

Es frena així el procés de pèrdua de pes de la despesa pública sobre el PIB dels darrers anys, associat a la consolidació fiscal dels comptes públics iniciada el 2010.

Es frena el creixement del consum públic, s'accelera el creixement de les transferències socials monetàries i augmenta la despesa pública de capital.

El consum públic -que recull les transferències socials en espècie que fan les administracions públiques a través de la producció pròpia o comprada al mercat de serveis de salut, educació i serveis socials més el consum públic col·lectiu- frena el seu creixement (de l'1,9% en termes reals), i la seva evolució en termes nominals evoluciona per sota de l'activitat econòmica. Així situa el seu pes sobre el PIB en el 15,3% i acumula una pèrdua d'1,7 punts percentuals sobre el PIB des del 2009.

Paral·lelament, augmenta (el 3,7% en termes nominals) la despesa en transferències socials monetàries (subsidis, prestacions, i pensions socials)¹ just per sobre del creixement de l'activitat econòmica, com a conseqüència de l'augment de les prestacions de l'Administració de la Seguretat Social a Catalunya (amb un increment del 4,2%), mentre que es manté relativament constant la despesa en prestacions d'atur de l'Estat a Catalunya (amb un lleuger increment del 0,01%), i augmenta l'1,0% la despesa en les prestacions gestionades per la Generalitat. Mentre que durant els anys de crisi la despesa en transferències socials monetàries (subsidis, prestacions i pensions socials) havia augmentat el seu pes sobre el PIB fins al 13,8%, a partir del 2013 el comença a reduir i l'any 2018 significa el 12,2%. Aquest comportament s'explica, fonamentalment, per la davallada de les prestacions d'atur, però també han perdut pes sobre el PIB les pensions i prestacions de la Seguretat Social i les de la Generalitat, si bé el darrer any s'estabilitza el pes d'aquests dos darrers components.²

Al mateix temps, l'indicador de despesa de capital de les AP a Catalunya, amb un valor de 3.854,1 milions d'€, experimenta un augment del 10,2% en termes reals, incrementant el seu pes sobre el PIB fins a l'1,6% del PIB. De totes maneres, el nivell de despesa de capital sobre el PIB es situa en aquests darrers anys de creixement (2014-2018), amb un pes de l'1,6%, clarament per sota del seu pes durant els anys de crisi (2008-2013), en que va significar en termes mitjans el 3,4% del PIB, amb un retrocés progressiu al llarg dels anys.

¹ L'indicador de transferències socials monetàries computa les despeses en transferències socials monetàries de l'Administració de la Seguretat Social a Catalunya, de l'Estat a Catalunya (a través de les prestacions d'atur), i de la Generalitat de Catalunya. Caldria afegir a aquest indicador les transferències socials monetàries de l'administració local a Catalunya, si bé no es disposen de dades pels anys 2017 i 2018. De totes maneres, l'import d'aquestes transferències de l'administració local és relativament reduït.

² No es disposa de dades la despesa en transferències socials monetàries de les entitats locals pel 2017 i 2018, si bé les dades fins al 2016 indiquen que signifiquen una part molt reduïda del total de transferències socials monetàries i tenen un pes molt reduït respecte del PIB.

En aquest sentit, el CTESC segueix alertant que el creixement econòmic, per tal que sigui sostingut en el temps, ha de tenir rèdits socials i s'hauria de reflectir en l'evolució d'aquella despesa que, com el consum públic i la despesa de capital pública, fomenten la igualtat d'oportunitats, l'equitat social i la productivitat de l'economia.

El 2018 la Generalitat de Catalunya assoleix un ajust fiscal de 219 milions d'€, acomplint amb el programa d'estabilitat pressupostària, tot i l'objectiu més exigent de dèficit per a les administracions autonòmiques fixat per part del Govern de l'Estat per aquest any.

Com a conseqüència de l'incompliment de la regla de la despesa fixat per a l'any 2017 -tot i que sí es va complir amb els objectius de dèficit i de deute públic- les finances de la Generalitat es troben sota l'actuació del Pla d'estabilitat financera 2018-2019 (PEF)³, aprovat el mes de juliol del 2018 pel Consell de Política Fiscal i Financera. En el PEF es preveia per a l'any 2018 una necessitat de finançament en termes SEC de la Generalitat de 925,1 milions d'€ i un esforç de consolidació fiscal, en relació amb l'execució dels pressupostos del 2017, de 318,9 milions d'€ per a l'any 2018.

D'acord amb les dades provisionals del Ministeri d'Hisenda aquest any el Govern ha assolit un ajust de consolidació fiscal de 219 milions d'€. Aquest esforç ha permès situar el dèficit en termes SEC (de 1.025 milions d'€) en el 0,44% de PIB, assolint l'objectiu d'estabilitat pressupostària, de sostre de deute públic sobre el PIB i de la regla de la despesa.

Cal tenir en compte que al llarg del 2018 els comptes públics de la Generalitat es regeixen per les condicions de pròrroga recollides en la Instrucció 1/2017, de 12 de desembre,⁴. Des del 27 d'octubre del 2017, en aplicació de l'article 155 de la Constitució, les finances de la Generalitat es troben sota la intervenció directa del Govern Central.⁵ En aplicació d'aquest article es va ordenar el cessament dels membres del Govern de la Generalitat, l'assumpció de les competències de les conselleries per part dels ministeris corresponents, la dissolució del Parlament, i la convocatòria d'eleccions al Parlament de Catalunya el dia 21 de desembre del 2017. Raó per la qual no es va presentar el Projecte de Llei de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2018 dins els terminis establerts.

Amb posterioritat, el 14 de maig va ser investit el president de la Generalitat i l'1 de juny es va constituir el nou Govern de la Generalitat, i va finalitzar l'aplicació de l'article 155 de la Constitució, a la vegada que l'aprovació del Decret 1/2018, de 19 de maig,⁶ ha comportat una reestructuració del pressupost prorrogat pel 2018.

Per tercer any consecutiu els ingressos no financers meritats de la Generalitat augmenten per sobre de la despesa meritada.

Els ingressos meritats en l'àmbit del sector públic administratiu (SPA) de la Generalitat, amb un increment del 3,4%, aporten 822,9 milions d'€ a la reducció del dèficit, com a conseqüència, fonamentalment, de la millora de l'activitat econòmica, i que es posa de manifest en l'increment del 2,7% dels ingressos vinculats al model de finançament, 609,3 milions d'€ més que el 2017. Aquest augment, respon a l'increment de les bestretes que fa l'Estat pels impostos cedits parcialment de la cistella -que tot i així,

³ Pla economicofinancer 2018-2019 de la Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, Generalitat de Catalunya, juliol 2018.

⁴ Instrucció 1/2017, de 12 de desembre, conjunta de la Direcció General de Pressupostos i la Intervenció General, per la qual s'estableixen els criteris d'aplicació de la pròrroga dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017.

⁵ Vegeu Orden PRA/1034/2017, de 27 de octubre, por la que se publica el Acuerdo del Consejo de Ministros de 21 de octubre de 2017, por el que, en aplicación de lo dispuesto en el artículo 155 de la Constitución, se tiene por no atendido el requerimiento planteado al M. H. Sr. Presidente de la Generalitat de Cataluña, para que la Generalitat de Cataluña proceda al cumplimiento de sus obligaciones constitucionales y a la cesación de sus actuaciones gravemente contrarias al interés general, y se proponen al Senado para su aprobación las medidas necesarias para garantizar el cumplimiento de las obligaciones constitucionales y para la protección del mencionado interés general.

⁶ Decret 1/2018, de 19 de maig, de creació, denominació i determinació de l'àmbit de competència dels departaments de l'Administració de la Generalitat de Catalunya. DOGC

creixen en conjunt per sota de la recaptació efectiva- i l'augment de l'agregat dels impostos estatals cedits totalment a la Generalitat, mentre que es redueixen els recursos derivats de les transferències associades al model de finançament.

Cal tenir en compte que el model de finançament, aprovat l'any 2009, preveu una revisió quinquennal dels elements que en configuren l'estructura, com per exemple les variables i ponderacions que defineixen les necessitats o el càlcul de la capacitat fiscal i que, per tant, està pendent de revisió des de l'any 2014.

La resta d'ingressos de la Generalitat també evolucionen positivament, amb una aportació de 213,5 milions d'€ més que el 2017, per l'augment en la recaptació de les vuit figures d'impostos propis (53,4 milions d'€ més que el 2017); l'augment dels recursos provinents d'ingressos patrimonials i alienació d'inversions reals (6,7 milions d'€ més); i l'augment de les transferències corrents i de capital, principalment de l'Estat i en menor mesura de la UE (156,3 milions d'€ més que el 2017). Mentre que es mantenen pràcticament estancats els ingressos cobrats sobre serveis prestats a través de taxes i altres ingressos (2,8 milions d'€ menys que el 2017).

Aquesta més elevada disponibilitat de recursos ha permès que la despesa meritada en l'àmbit de l'SPA de la Generalitat s'hagi incrementat el 2,6%, en 665,3 milions d'€, com a conseqüència entre d'altres de l'actualització de l'1,7% de les retribucions del personal del sector públic i la devolució pendent de la paga extraordinària suprimida el 2012; per l'augment de la despesa sanitària; i per l'augment dels concerts educatius i les transferències a les universitats. Increments que es veuen reflectits en l'evolució dels capítols 1, 2, i 4 del pressupost. Mentre que es redueix la despesa meritada en interessos, inversions reals i en transferències de capital.

Finalment, la resta d'ajustos SEC aporten una reducció del dèficit en relació amb el 2017 de 61,4 milions d'€.

L'ajust en el dèficit des de l'any 2010 s'assoleix tant per una reducció de la despesa en el còmput dels anys 2010-2018 com per l'increment dels ingressos els tres darrers anys.

En una perspectiva temporal, des de l'any 2010, la Generalitat de Catalunya ha dut a terme un esforç de consolidació fiscal de 8.063 milions d'€. La reducció dels nivells de dèficit des de l'any 2010 s'ha assolit amb un increment dels recursos no financeres en l'àmbit de consolidació del SPA de la Generalitat de 3.649 milions d'€ -fonamentalment per l'augment en els recursos del model de finançament- i una reducció de la despesa no financera meritada de 1.760 milions d'€. L'ajust de la despesa meritada del SPA de la Generalitat s'ha produït, principalment, en la despesa de capital, i en menor mesura en la despesa per transferències corrents i la despesa d'interessos meritats, mentre que la recuperació d'ingressos dels quatre darrers anys ha permès recuperar els nivells de despesa de remuneració del treball i de compra de béns i serveis just per sobre dels seus valors del 2010.

Aquest ajust s'ha produït en dos fases clarament diferenciades. Entre el 2010 i 2013, en un context de crisi econòmica, es produeix la part quantitativament més important de l'ajust, amb una reducció del dèficit de 5.228 milions d'€. Aquest té lloc amb un retrocés dels ingressos no financers en l'àmbit SPA de la Generalitat de 1.188 milions d'€ -tant per la caiguda dels ingressos del model de finançament, com de la resta de transferències corrents i de capital que rep la Generalitat de l'Estat i la UE-. Aquesta menor dotació de recursos ha comportat un fort ajust de la despesa no financera meritada en l'àmbit SPA, que es redueix en 4.074 milions d'€, i que es produeix en un context on el creixement de la despesa meritada en interessos ha forçat una reducció de la despesa meritada en la resta de capítols de 4.967 milions d'€ -que es concentra, fonamentalment, en l'ajust de la despesa de remuneració del personal i el retrocés de la despesa de capital. La part restant de reducció del dèficit es concreta en la resta d'ajustos SEC que aporten una reducció del dèficit de 2.343 milions d'€, principalment per les menors aportacions de capital a les empreses no consolidades en l'àmbit del SPA de la Generalitat i l'ajust dels seus resultats econòmics.

Entre els anys 2014-2018, en un context de creixement econòmic, s'ha seguit produint un ajust del dèficit de 2.835 milions d'€, la millora de l'activitat econòmica ha permès incrementar els ingressos no financers de la Generalitat, que augmenten en 4.837 milions d'€ -fonamentalment per la millora dels recursos del model de finançament econòmic (4.830 milions d'€)-. Aquesta major disponibilitat de recursos ha permès revertir part de les reduccions de despesa de la fase anterior, així la despesa no financera en l'àmbit del SPA de la Generalitat augmenta en 2.314 milions d'€, i que s'ha vist també ajudada per la reducció dels interessos meritats del deute -es redueix la despesa meritada en interessos en 1.151 milions d'€-. De manera, que s'han recuperat els nivells de despesa de personal i les despeses associades de concerts sanitaris i educatius reflectides els capítols 2 i 4 del pressupost. Malgrat això, s'ha seguit reduint la despesa de capital. Mentre que els ajustos SEC han permès afegir un esforç de consolidació fiscal de 312 milions d'€.

Tot i l'evolució positiva dels tres darrers anys, en que els ingressos del sistema de finançament evolucionen per sobre del creixement de l'activitat econòmica, els seus nivells mostren una manca crònica de recursos per al finançament de la despesa pública de la Generalitat, i posen de manifest la necessitat d'una revisió del model de finançament de la Generalitat per fer-lo més sostenible.

El deute de la Generalitat augmenta, si bé redueix el seu pes fins al 34,0% del PIB, complint l'objectiu de deute per al 2018.

L'esforç de consolidació fiscal del darrer any ha permès reduir l'augment de l'endeutament de la Generalitat en termes SEC el 2018, que tot i així incrementa en 993 milions d'€, l'1,3% respecte del 2017, fins als 78.732 milions d'€. Aquest increment és clarament inferior als dels anys precedents, i permet reduir lleugerament el pes del deute sobre el PIB fins al 34,0%. Per tant, es compleix així amb els límits d'endeutament fixats en el marc dels objectius d'estabilitat pressupostària.

Malgrat l'evolució més favorable d'aquest any, cal tenir en compte que des de l'any 2010 la Generalitat de Catalunya ha acumulat un dèficit en termes SEC per valor de 44.337 milions d'€, element que explica que el deute de la Generalitat hagi passat de 31.741 milions d'€ a 78.372 milions d'€ en aquests vuit anys.

Finalment, cal assenyalar que l'estructura de la cartera del deute de la Generalitat de Catalunya s'ha vist àmpliament modificada en els darrers anys com a conseqüència de la situació dels mercats financers. A partir de l'any 2012 la Generalitat s'ha adherit als mecanismes de liquiditat creats pel Govern central per tal de facilitar el refinançament dels venciments del deute i cobrir les noves necessitats d'endeutament.

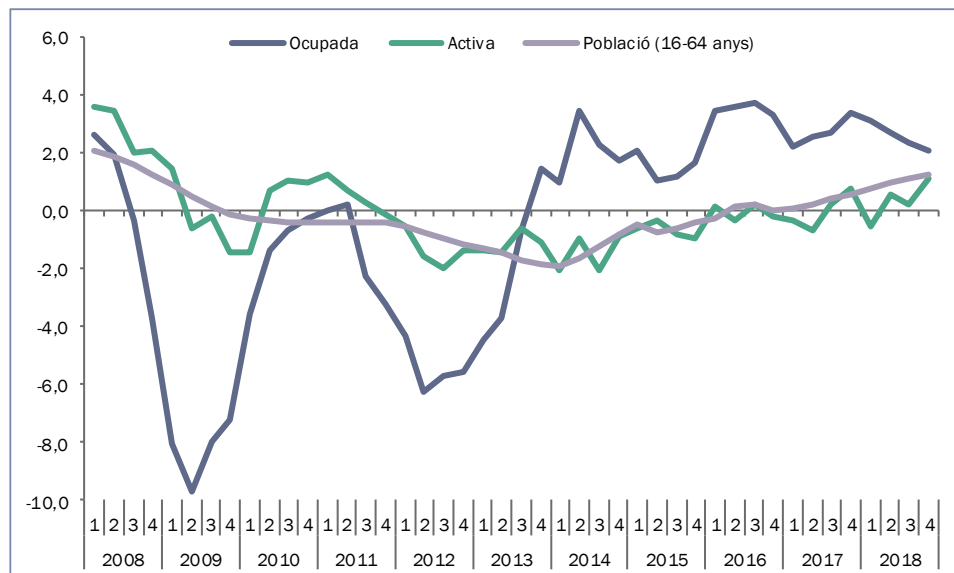
El canvi estructural en la composició de les fonts de finançament a partir de 2012, ha comportat una reducció del pes relatiu dels préstecs de les institucions financeres residents, de la resta del món, com del deute en valors, en passar del 79,1% al 20,4% entre els 2012 i el 2018, mentre que augmenta el pes del deute en mans de l'Estat a través dels mecanismes de liquiditat, que en aquests mateixos anys ha passar del 0% al 74,2%.

Cal tenir en compte que d'ençà el moment en que es van posar en funcionament aquests mecanismes de liquiditat l'any 2012 el cost mitjà del deute associat als mateixos s'ha anat reduint fins l'any 2016, moment en que s'estabilitzen, i es situen l'any 2018 en el 0,779%.

En el **mercat de treball**, l'any 2018 la població en edat de treballar i la població activa augmenten lleugerament respecte a l'any 2017. Tot i així, el pes de la població en edat de treballar sobre el total de població es manté estable, mentre que la taxa d'activitat decreix de forma moderada. En canvi, l'any 2018 la taxa d'activitat dels més joves (16 a 24 anys) s'incrementa, corregint part del retard en l'entrada al mercat de treball experimentat durant el període recessiu. Malgrat això, la taxa d'activitat d'aquest

grup encara dista molt de la de l'any 2005 en el que sembla un canvi estructural: retard en l'entrada i la sortida del mercat de treball.

GRÀFIC 2. Població en edat de treballar (16-64 anys), variació interanual segons relació amb l'activitat. Catalunya, 2008-2018

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (INE).

El creixement de la població ocupada consolida cinc anys de creixement consecutius. Destaca el creixement de l'ocupació entre la població de nacionalitat estrangera i entre la població jove de 16 a 24 anys, dos dels col·lectius més afectats pe la crisi. Tot i l'augment de la taxa d'ocupació d'aquest últim grup de població, el diferencial intergeneracional pel que fa a l'evolució de la taxa d'ocupació es manté com un dels llegats més remarcables de la recessió.

La població ocupada creix per cinquè any consecutiu, i en els últims quatre anys es registren increments a tots els sectors.

La població ocupada creix a tots sectors per quart any consecutiu i destaquen els increments a l'agricultura i la indústria. Tot i això, la distribució sectorial ha variat poc els darrers sis anys, consolidant la terciarització produïda arran de la crisi econòmica. L'alimentació, el tèxtil, el cuir, la fusta i el paper és l'única branca industrial que perd ocupats/des, i ho fa per segon any consecutiu. Al sector serveis, el comportament és heterogeni, amb 8 branques que guanyen població ocupada i 4 que en perden. Així, destaca el comportament de les activitats immobiliàries, professionals i tècniques l'any 2018, sent una de les branques d'activitat on la població ocupada creix més entre 2013 i 2018, juntament amb l'hostaleria. A l'altre extrem, les activitats financeres i assegurances perden població ocupada durant la fase recessiva, així com durant la fase expansiva del cicle econòmic, també l'any 2018.

Les dades d'afiliació a la Seguretat Social mostren un creixement generalitzat de la població afiliada l'any 2018, amb totes les branques d'activitat registrant increments, a excepció de l'agricultura. Així mateix, destaca un creixement força uniforme de la població afiliada durant la fase expansiva, que contrasta amb el període recessiu, on la pèrdua d'afiliació es va concentrar en unes poques branques d'activitat.

Per províncies, destaca la lenta recuperació de la població ocupada a Lleida, mentre que Tarragona presenta una taxa d'ocupació inferior a la mitjana del país i que s'allunya d'aquesta. En canvi, Barcelona i

Girona segueixen liderant la recuperació de la població ocupada i presenten les taxes d'ocupació més elevades.

El creixement de la població ocupada a Catalunya se situa a la banda alta del conjunt de països europeus.

El creixement de la població ocupada a Espanya durant la recuperació es produeix principalment als arxipèlags i l'arc mediterrani. L'any 2018 les regions mediterrànies creixen al voltant de la mitjana espanyola (Catalunya inclosa), mentre que els arxipèlags ho fan molt per sobre. A escala europea el creixement de la població ocupada a Catalunya se situa a la banda alta del conjunt de països europeus.

Es produeix un lleuger descens de la taxa de treball a temps parcial, tot i que aquesta es manté força per sobre de la que existia l'any 2008, amb gairebé la meitat dels treballadors treballant a temps parcial de forma involuntària (una de les característiques de la crisi). Així mateix, destaca l'increment de la taxa de treball a temps parcial a Catalunya entre la població de 16 a 24 anys i la de nacionalitat estrangera l'any 2018. En aquests dos col·lectius és on més ha crescut la taxa de treball a temps parcial des de l'inici de la recessió, allunyant-se de la mitjana.

L'any 2018 creix especialment el col·lectiu d'empresaris amb assalariats (+12,7%), el que més havia retrocedit al llarg de la crisi. En canvi, també augmenta per sobre de la mitjana la població assalariada al sector públic (+4,3%), l'únic grup que ha crescut entre 2008 i 2018.

La població assalariada de 16 a 64 anys acumula cinc anys consecutius de creixement (14,8%), per tres anys de retrocés (-1,3% acumulat) de la població d'entre 16 i 64 anys ocupada com a autònom/ma.

L'any 2018 creix el nombre d'ocupats amb un contracte temporal, el que explica gairebé d'un terç de la nova ocupació creada. Així, la taxa de temporalitat augmenta i es manté per sobre de la que existia l'any 2008. Aquest creixement és especialment intens entre la població de nacionalitat estrangera. També és especialment intens l'augment de la temporalitat al sector públic. En canvi, ha disminuït molt a la construcció, que, tot i tenir una taxa de temporalitat més elevada que els altres sectors convergeix cap a la mitjana. Aquest creixement de la temporalitat és lleugerament més intens a Catalunya que al conjunt d'Espanya, tot i que Catalunya es manté com la segona comunitat amb una taxa de temporalitat més baixa, per darrera de la Comunitat de Madrid. L'augment de la temporalitat a Catalunya contrasta amb el descens generalitzat que ha experimentat als països de la UE-28.

El nombre de persones aturades a Catalunya es redueix significativament l'any 2018 (-13,8%) fins a situar-se en poc menys de 436.000 persones (70.000 persones menys que l'any 2017).

El nombre de persones aturades a Catalunya es redueix significativament l'any 2018. Així, el descens de la taxa d'atur, tot i ser homogeni, és més intens entre aquells col·lectius amb taxes d'atur més elevades (dones, joves i població de nacionalitat estrangera), així com entre la població de 55 a 64 anys. Aquest descens de la població aturada és quelcom més intens a Catalunya que al conjunt d'Espanya, el que fa que la taxa d'atur catalana se situï pròxima a les més baixes de la península. A Europa es manté la convergència en taxes d'atur, tot i que a un ritme lent que fa que la taxa d'atur catalana segueixi estant entre les més altes del continent.

La població aturada de llarga durada ha disminuït més que la de curta durada. Així mateix, gairebé la meitat de la població aturada fa més d'un any que busca feina i el percentatge de persones aturades que fa 2 anys o més que es troben a l'atur s'acosta al 30,0%.

La població aturada de llarga durada ha disminuït més que la de curta durada, reduint notablement la incidència de l'atur de llarga durada. En qualsevol cas, però, més de 200.000 persones fa més d'un any que estan a l'atur i les persones que fa 2 anys o més que busquen feina s'acosta al 30,0% de la població en situació d'atur. Tot i que la població aturada de llarga durada ha disminuït més que la població aturada de curta durada, la probabilitat de transitar de l'atur a l'ocupació segueix sent gairebé el triple d'elevada en aquesta última.

El pes de les llars amb tots els membres actius a l'atur, o que tenen algun membre actiu a l'atur s'ha reduït l'any 2018 i ha augmentat el percentatge de llars amb tots els membres actius ocupats. Tot i això, la distribució de les llars segons l'activitat dels seus membres encara difereix bastant de l'existent abans de la crisi.

La taxa d'atur segueix sent més elevada a les comarques de la província de Tarragona i Barcelona, tot i un cert procés de convergència, tant l'any 2018 com durant el període 2013-2018.

En aquest escenari, les **polítiques d'ocupació** continuen sent essencials.

El Programa Nacional de Reformes 2019 (PNR 2019) de l'Estat,⁷ remès a la Comissió Europea dies després de les eleccions del 28 d'abril, recull aquestes línies, connectades també amb l'Agenda 2030 i el Pilar Europeu de Drets Socials. Destaquen les previsions en relació amb la lluita contra l'atur juvenil i de llarga durada; les dirigides contra la precarització del mercat de treball i el frau laboral i les que tenen per objectiu reforçar la protecció social en el mercat de treball.

Les línies principals de les polítiques d'ocupació seran la lluita contra l'atur juvenil i de llarga durada; la lluita contra la precarització del mercat de treball i el frau laboral i el reforç de la protecció social en el mercat de treball.

En desenvolupament d'aquestes previsions s'han aprovat mesures diverses, de les quals caldrà fer el seguiment. Així, amb caràcter destacat, s'ha de tenir en compte els efectes del Pla de xoc per l'atur juvenil 2019-2021, del Pla Reincorpora-T 2019-2021, del Pla director per un treball digne 2018-2020 i del Reial decret llei 8/2019. Així mateix, el PNR 2019 preveu el reforç dels programes de formació del Servei Públic d'Ocupació Estatal, que són fonamentals per proveir les persones en situació d'atur de capacitats que es corresponguin amb les necessitats del mercat de treball, facilitant així la seva inserció laboral. Amb el mateix objectiu es reorienten les accions formatives cap a àrees relacionades amb competències digitals i altres relacionades amb noves formes d'ocupació.

L'import del Pla Anual de Polítiques d'Ocupació 2019, aprovat en una situació de pròrroga dels pressupostos generals del 2018, és de 5.793,7 M€.⁸ D'aquest import, a càrrec del pressupost prorrogat del Servei Públic d'Ocupació Estatal es distribueixen 2.019,8 M€⁹ entre les comunitats autònomes, import que equival al 95% de l'import rebut el 2018. Abans de la convocatòria d'eleccions, però, el Ministeri

⁷ S'envia a la Comissió Europea per acord de la Comissió Delegada d'Assumptes Econòmics de 30.04.2019. http://www.mitra-miss.gob.es/es/sec_trabajo/analisis-mercado-trabajo/pnr/archivos/PNR_2019.pdf

⁸ <https://www.boe.es/boe/dias/2019/03/15/pdfs/BOE-A-2019-3699.pdf>

⁹ Ordre TMS/425/2019, de 8 d'abril, per la que es distribueixen territorialment per a l'exercici econòmic de 2019, per a la seva gestió per les comunitats autònomes amb competències assumides, subvencions de l'àmbit laboral finançades a càrrec dels Pressupostos Generals de l'Estat, inclosos els destinats a l'execució del Pla de Xoc per a l'Ocupació Jove 2019-2021. BOE núm. 88, de 12.04.2019. El PAPE 2019 preveu, però, que aquest import sigui de 2126,1 M€.

anuncia la previsió de distribuir un import addicional de 297 M€ per arribar als 2.317 M€ (9% més que l'any 2018).¹⁰

De l'import inicialment distribuït entre les comunitats autònomes, a Catalunya li correspon gestionar 335,9 M€. Aquest import es destina a la política de foment de l'ocupació, a la qual l'avantprojecte de pressupostos de la Generalitat pel 2019 destina 888,3 M€.¹¹

La revisió del sistema de prestacions d'atur, malgrat que d'ençà de l'any 2012 en disminueix el nombre de persones beneficiàries, continua essent aconsellable. Tot i la desaparició del Programa PREPARA i del PAE, encara és aconsellable la racionalització del sistema de prestacions d'atur en conjunt, i especialment del nivell no contributiu, incloses la renda activa d'inserció i el subsidi extraordinari d'atur incorporat per la Llei de pressupostos generals de l'Estat per a 2018.

L'àmbit de les **relacions laborals** es l'altre pilar fonamental del mercat de treball.

El CTESC constata la manca de dades sobre la negociació col·lectiva que permetin fer-ne una anàlisi acurada i recomana que s'emprenguin les accions necessàries per tal de poder disposar d'aquesta informació.

En l'àmbit de les relacions laborals, el CTESC constata la manca de dades sobre la negociació col·lectiva a Catalunya. Si bé és cert que la Direcció General de Relacions Laborals i Qualitat en el Treball disposa de xifres relatives als nous acords registrats a les autoritats laborals en un determinat període de referència i que el Consell de Relacions Laborals de Catalunya elabora semestralment un butlletí del mapa de la negociació col·lectiva, no és disposa d'informació sobre els convenis vigents a Catalunya. Aquest fet impossibilita fer una anàlisi acurada de la situació de la negociació col·lectiva.

D'altra banda, cal tenir en compte que les dades disponibles no estan desagregades i, conseqüentment, hi ha una manca d'informació sobre alguns aspectes com el sector d'activitat econòmica al qual pertanyen els convenis, els increments salarials, la jornada laboral pactada, l'àmbit territorial o l'òrgan de registre, entre d'altres.

En aquest sentit, el CTESC recomana que s'emprenguin les accions necessàries per tal de subsanar aquesta mancança, atesa la impossibilitat d'anàlisi d'una matèria cabdal per a l'economia i la societat.

Així mateix, el CTESC recomana que es destinin més recursos per al desenvolupament del Mapa de la negociació col·lectiva, l'objectiu del qual és oferir informació sobre la negociació col·lectiva, de manera actualitzada i permanent.

L'any 2018 s'han registrat el IV Acord per a l'Ocupació i la Negociació Col·lectiva i l'Acord Interprofessional de Catalunya.

En matèria de concertació social, cal esmentar que l'any 2018 s'han registrat el IV Acord per a l'Ocupació i la Negociació Col·lectiva, en l'àmbit estatal, i l'Acord Interprofessional de Catalunya, en l'àmbit de Catalunya, en ambdós casos per als anys 2018-2020.

El primer té per objecte la creació d'ocupació, la millora i de l'ocupabilitat i de la competitivitat de les empreses, així com la lluita contra l'economia submergida. A fi i efecte d'assolir aquests objectius estableix que els increments salarials han de tenir una part fixa al voltant del 2% i una part variable de l'1% lligada als conceptes que en cada conveni col·lectiu es determinin, com l'evolució de la productivitat,

¹⁰ <https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/trabajo/Paginas/2019/210219-empleo.aspx>

¹¹ http://aplicacions.economia.gencat.cat/wpres/AppPHP/2019/pdf/ANNEX_PRE.pdf (pàgina 10)

resultats, absentisme injustificat, entre d'altres, en base a indicadors quantificats, mesurables i coneguts per ambdues parts. Així mateix, les parts signants insten a establir un salari mínim de conveni de 14.000 euros anuals, de manera progressiva.

D'altra banda, l'Acord insta els convenis a establir mecanismes de revisió salarials i a impulsar la renovació i actualització dels convenis, articulant regles sobre vigència, ultraactivitat i procediment negociador. Les parts comparteixen la necessitat que durant els períodes de negociació dels convenis col·lectius, aquests conservin la seva vigència. Tanmateix, les parts signants de l'Acord insten a la modificació de l'article 42 de l'ET per tal de garantir les condicions laborals en els processos de descentralització i proposa mesures destinades al manteniment de l'ocupació, afavorint alternatives a l'acomiadament, mitjançant l'adaptació de la jornada. Aquestes mesures han de ser desenvolupades en l'àmbit tripartit amb el Govern estatal.

El CTEESC recomana que es segueixin les recomanacions de l'Acord Interprofessional de Catalunya.

L'Acord Interprofessional de Catalunya té la voluntat impulsar la concertació social i la negociació col·lectiva com a mecanismes més idonis per assolir un sistema de relacions laborals flexible, equilibrat i que s'adapti a les necessitats de les empreses i sectors. En aquest sentit, el CTEESC recomana que es treballi en la línia de les recomanacions proposades per aquest Acord.

Tot i que l'Acord reafirma la continuïtat, adaptada en el seu cas, d'alguns dels elements de períodes anteriors, incorpora algunes novetats per tal d'adaptar-se a la realitat actual.

Pel que fa a la negociació col·lectiva, l'esperit de l'Acord és orientar-la en els diferents escenaris en què aquesta es dona, facilitant la resolució acordada de les diferents qüestions que es poden plantejar en les meses de negociació en els marcs sectorials i d'empresa. En aquest sentit, s'acorda la creació de l'Observatori de la Conjuntura Econòmica de la Negociació col·lectiva. D'altra banda, pel que fa a l'estructura de la de la negociació col·lectiva, estableix noves iniciatives de reordenació, millora de la cobertura dels convenis i desenvolupament de la negociació col·lectiva en empreses vinculades.

En matèria de subcontractació, s'inclouen noves realitats com les empreses multiservei. Quant al temps de treball, millores en la gestió negociada de la flexibilitat, que combini flexibilitat necessària per a les empreses amb protecció adequada de les persones treballadores. Segons l'Acord, el concepte de flexibilitat va més enllà de la gestió del temps de treball i incorpora altres elements com la contractació i l'ocupació, la mobilitat i la polivalència i el salari, entre d'altres, ja que l'aplicació de models d'organització d'empresa més flexible requereix un tractament integral.

Pel que fa a la contractació, voluntat d'impulsar ocupació estable i eliminar temporalitat injustificada. En relació amb els acomiadaments l'Acord estableix que els convenis col·lectius podran articular fórmules de flexibilitat amb la perspectiva que els mecanismes d'adaptació interns són preferibles als ajustos d'ocupació, i es recomana a les parts que utilitzin la flexibilitat interna com a mecanisme per evitar acomiadaments.

S'estableixen criteris salarials en el nou context econòmic de recuperació, incorporant nous criteris sobre salaris variables, compatibles amb productivitat i competitivitat de les empreses. En relació amb l'FP, noves polítiques de prospecció de necessitats formatives i aposta per la FP dual. També es posa de manifest el compromís per les polítiques d'igualtat de gènere així com mesures específiques en matèria d'absentisme laboral. S'estableixen iniciatives per al seguiment d'empreses i sectors del Pacte Nacional per a la Indústria, aparició de la indústria 4.0 i digitalització i majors desenvolupaments en la negociació col·lectiva de les polítiques mediambientals i de mobilitat sostenible.

S'aborden per primera vegada problemàtiques derivades de la mobilitat geogràfica internacional, de l'economia de les plataformes digitals i de les relacionades amb aspectes de les TIC i el seu ús personal

proporcionat, la desconexió digital de les persones treballadores en finalitzar la jornada o aspectes relacionats al teletreball. Finalment, s'aprofundeix sobre les polítiques negociades de responsabilitat social empresarial.

Pel que fa al Tribunal Laboral de Catalunya, l'Acord recomana que, atès que es preveu un augment en l'activitat de l'organisme, s'estableixi la consignació d'una partida pressupostària nominativa, específica i suficient en els pressupostos de la Generalitat de Catalunya per tal d'atendre les seves actuacions. Així mateix, considera que cal garantir l'estabilitat de les dotacions pressupostàries mitjançant l'aprovació d'acords pluriennals. D'altra banda, l'Acord estén a tota la negociació col·lectiva de les clàusules de sotmetiment als procediments de solució extrajudicial de conflictes del TLC.

En relació amb la conflictivitat laboral, enguany hi ha hagut un petit decrement del nombre de vagues, per bé que l'increment de les persones que hi han participat i de les jornades no treballades ha interromput la tendència dels anys anteriors.

S'ha produït un increment de les conciliacions i de les mediacions.

En matèria de solució extrajudicial de conflictes s'ha produït un increment dels procediments, tant pel que fa a les conciliacions, individuals i col·lectives, i les mediacions. En canvi, pel que fa al TLC, es produeix un decrement del nombre de procediments, així com de les empreses i persones treballadores afectades.

Els EROS mantenen la seva tendència a la baixa, tot i que augmenten les persones treballadores afectades.

Els EROS mantenen la seva tendència a la baixa, si bé l'increment del nombre de persones treballadores afectades interromp la tendència observada durant els sis anys anteriors.

Augmenten les empreses concursades a Catalunya, interrompent la tendència a la baixa dels quatre anys anteriors.

Pel que fa a les empreses concursades a Catalunya, es produeix un increment que interromp la tendència a la baixa dels quatre anys anteriors.

En matèria de **prevenció de riscos i sinistralitat laboral**, l'aprovació i desplegament de la Llei de prevenció de riscos laborals ha comportat canvis significatius i ha fet possible impulsar una visió preventiva i de la protecció de les persones treballadores en relació amb la seguretat i salut en el treball. No obstant, com es veurà a continuació, encara resta camí a fer. Globalment, la disminució de la sinistralitat, tot i que apreciable, continua mantenint una oscil·lació vinculada als cicles econòmics que resulta preocupant. En l'àmbit europeu, l'interès per garantir un entorn laboral saludable, segur i ben adaptat a les persones també es posa de manifest en el Pilar Europeu de Drets socials, proclamat a la fi del 2017. En el seu principi 10 s'estableix que les persones treballadores tenen dret a un alt nivell de protecció de la salut i la seguretat en el treball i el dret a un entorn laboral adaptat a les seves necessitats que els hi permeti perllongar la seva participació en el mercat laboral.

En aquest context, el balanç de l'accidentalitat laboral registrada al llarg de l'any 2018 a Catalunya mostra un lleu ascens en el conjunt dels accidents de treball registrats (en endavant AT) que es quantifica en 2.728 AT més (+1,1%). Així, durant aquest any s'han produït 242.083 AT, dels quals 127.735 AT han tingut lloc dins de la jornada de treball i no han causat baixa (el 52,8%), 94.695 també en jornada laboral però que sí han causat baixa i 19.653 han estat en anar o tornar de la feina (*in itinere*).

Segons la tipologia dels AT, la variació interanual mostra que els AT en jornada de treball sense baixa redueixen les seves xifres en l'1,4% (1.785 AT), mentre que els AT que han causat baixa les incrementen en el 3,7% (3.414 AT). A més, cal ressaltar el creixement dels AT *in itinere* que se situa en el 5,9% (1.099 AT). Els índexs d'incidència que contrasten el nombre d'AT per cada 100.000 persones afiliades amb les contingències professionals cobertes corroboren aquestes fluctuacions. Així, els AT en jornada sense baixa mantenen la seva pauta descendent i els AT amb baixa i els AT *in itinere* mostren una certa tendència a l'augment des de l'any 2012.

Els AT *in itinere* i els AT en jornada de treball amb baixa creixen.

En relació amb la gravetat dels AT, són especialment remarcables les xifres relatives als AT mortals. Un total de 82 persones van perdre la vida en un accident de treball. Entre els AT en jornada de treball, la mortalitat creix en 6 AT (l'11,1%), tot i el descens que s'havia registrat el 2017. Pel que fa als AT *in itinere*, la mortalitat es redueix en 2 defuncions (22 en total). Entre les causes de mortalitat del conjunt d'AT destaquen les 28 morts com a conseqüència d'infarts, vessaments cerebrals i altres patologies no traumàtiques i els 36 AT mortals produïts per causes traumàtiques. En aquest context, assenyalar que 21 dels 22 AT *in itinere* mortals van ser AT de trànsit. Els accidents de trànsit tenen cada vegada un major pes relatiu en el conjunt de la sinistralitat laboral i, en especial entre els AT *in itinere*, ja que concentren el 60,2% del seu total (11.835) i el 95,5% dels mortals. L'altre gran gruix dels AT *in itinere* correspon als derivats de causes traumàtiques (7.810).

Globalment, les xifres d'accidentalitat evidencien que malgrat els avenços tecnològics que permeten alleujar les tasques més difícils, l'activitat física a la feina segueix sent una de les principals causes dels AT i de les Malalties professionals (en endavant MP) i, en conseqüència, de les incapacitats temporals per treballar. Entre les AT en jornada de treball amb baixa enguany, com en els anys precedents, la forma que provoca més lesions és la categoria que agrupa el sobre esforç físic, el trauma psíquic, les radiacions, el soroll, la llum o la pressió, que concentra el 36,6% dels AT. Per tant, atesa la seva incidència, convé potenciar les accions preventives orientades a corregir el sobre esforç físic produït sovint per la pressió del temps, la repetibilitat dels moviments, la manipulació de càrregues pesades i les tensions generades per postures forçades.

En relació amb el perfil de les persones accidentades destaquen les xifres de sinistralitat en jornada de treball amb baixa registrades pels homes i per les persones d'origen estranger. Els homes pateixen el 69,8% del total d'AT (63.037 AT els homes i 28.244 les dones). A més, concentren el 96,7% dels AT mortals, ja que paral·lelament a l'increment de la gravetat augmenta la proporció dels AT dels homes. Amb tot, un tret destacable dels AT *in itinere* és són més nombrosos entre les dones (10.082 soferts per les dones i 9.571 pels homes), excepte si es fa referència als AT de trànsit. Altrament, els i les treballadores d'origen estranger tenen més risc de patir un AT. Malgrat que el gran gruix dels AT són patits per persones autòctones, 79.769 AT (el 84,2% del total), cal destacar que el 15,8% restant correspon a AT de persones d'altres països d'origen (14.926 AT). Les persones d'origen estranger han tingut 10 AT mortals.

Si es contrasten aquestes xifres amb la seva participació en el mercat de treball s'observa que aquesta és inferior, del 53,0% del total d'ocupats/des en el cas dels homes i del 13,6% de les persones d'origen estranger (segons dades de l'EPA 2018, en mitjana anual). Una de les explicacions possibles per aquest biaix és que la seva sinistralitat pot dependre d'una exposició més elevada a riscos que poden ocasionar els AT físics, que es dona en alguns sectors o branques econòmiques en les quals els homes i les persones d'origen estranger estan més representats, com ara la construcció o determinades branques d'activitat industrial.

També la prevenció de riscos laborals ha de tenir en compte la modalitat contractual i en el temps que fa que les persones hi treballen en l'empresa. Val a dir que la major part dels AT han estat patits per persones amb contractes fixos (63,3% dels AT, 59.955 AT), circumstància que troba la seva lògica en la proporció de la població assalariada que té aquest tipus de contracte (78,1%). Tot i així, cal tenir en

compte que la taxa de temporalitat (21,9%) és molt inferior a la proporció d'AT de les persones amb contracte eventual (35,2%, 34,2% el 2017), fet que posa de manifest que l'accidentabilitat d'aquest col·lectiu és més intensa, com a conseqüència, entre d'altres causes, d'un menor coneixement del lloc de treball o de les tasques a realitzar. Altrament, aquests arguments també es poden aplicar sovint a les noves incorporacions en les empreses, més quan s'observa que hi ha una proporció elevada de persones que han patit un AT i que porten menys d'un any a l'empresa, el 41,6% dels AT de les quals el 14,2% va tenir un AT en el període compres entre 1 i 3 mesos (13.454). Sens dubte, en aquest context la formació en la prevenció de riscos dels llocs de feina i de les tasques a desenvolupar és fa imprescindible.

D'altra banda, les mesures preventives específiques aplicades en els diferents sectors i activitats econòmiques són ja una constant, si bé les xifres de sinistralitat evidencien la necessitat de continuar treballant en aquesta línia. El risc de patir un AT és més elevat en la construcció (7.391,4 AT per cada 100.000 persones afiliades), mentre que, a relativa distància, es troben els índexs de la indústria (4.749,5) i de l'agricultura (4.339,7) i, finalment, es troba el sector dels serveis (2.723,7).

Quant als trets relacionats amb la tipologia de les organitzacions empresarials destaca que, atenent a la grandària, les microempreses tenen la proporció d'AT menor, ja que concentren el 17,5% de l'accidentabilitat (16.600 AT), seguides de les empreses mitjanes (26,7%, 25.306) i les grans empreses (27,2%, 25.764). La proporció més elevada d'AT registrats ha tingut lloc en les petites empreses, el 28,5% del total (27.025 AT). ~~Les xifres de sinistralitat de les petites empreses són preocupants, ja que gran part del nostre teixit productiu es concentra en aquesta modalitat empresarial.~~

Amb tot, aquesta preocupació no és circumscrita exclusivament al nostre territori, com s'evidencia en el Marc estratègic de la UE en matèria de salut i seguretat en el treball 2014-2020, on s'estableix, com un dels tres reptes principals, garantir la implementació de les normes de salut i seguretat existents en particular per millorar la capacitat de les micro i petites empreses per implementar estratègies de prevenció de riscos efectives i eficients. Val a dir que en la mateixa comunicació de la Comissió Europea s'admet que, sens dubte, el repte per a les petites empreses és gran ja que a vegades tenen dificultats per aplicar mesures de prevenció dels riscos, ja sigui per no disposar d'assessorament directe, per un desconeixement de les obligacions, per absència d'orientació o per una limitació dels recursos disponibles, entre d'altres.

Finalment, esmentar que les MP són un altre dels punts on la prevenció ha d'incidir de forma constant, bé sigui combatent els riscos existents, com els nous i els emergents. Aquestes actuacions encara són més aconsellables ara que les estadístiques mostren un repunt en les seves xifres, tant en les notificacions realitzades (3.403, 461 més que el 2017), com en les notificacions tancades com MP (1.579, 191 més). La incidència de les MP, incloses les malalties causades o agreujades per les condicions de treball, suposa un problema en la seguretat i salut de les persones treballadores, per a les empreses i pels sistemes de seguretat social. En la UE aquesta preocupació es materialitza en la disposició de mesures per intensificar la lluita contra determinades malalties com ara el càncer professional, ja que és la primera causa de mortalitat relacionada amb el treball a la UE. Per això, s'estableix d'una banda la necessitat de limitar l'exposició a les substàncies que el causen i/o fixar límits d'exposició vinculants, de l'altre. Així, la Comissió recentment ha fet propostes per tal de modificar la Directiva sobre els agents cancerígens i mutants i afegir altres 20 substàncies i barreges que causen càncer en el treball. A més, segons l'acord entre les institucions de la UE (10/11/2018), és de preveure que en breu s'inclouran 8 substàncies més, una vegada finalitzin els tràmits legislatius. Alhora, s'ha modificat la Directiva sobre agents químics amb la intenció d'establir límits d'exposició en el treball. A Espanya, enguany es modifica el Reial decret 257/2018, de 4 de maig, que incorpora en el quadre de malalties professionals del grup 6, les causades per agents carcinògens, un nou agent capaç de produir càncer de pulmó.

Val a dir que a Catalunya no és gaire freqüent el registre de MP del grup 6. Aquest any s'han realitzat 3 notificacions i només s'ha tancat 1 procés com a MP, amb una durada de la baixa de 408 dies. Per aquesta raó, més enllà de la prevenció, convé continuar treballant i promoure més actuacions per millorar

el sistema d'identificació i de notificació de les MP i de les patologies no traumàtiques causades o agreujades pel treball, atès que en ocasions són tractades com malalties comunes. Globalment, la incidència més alta en les comunicacions de MP es dona en aquelles MP incloses en el grup 2, malalties causades per agents físics, dins de les quals destaquen per la seva prevalença les relatives als processos musculoesquelètics. Concretament, hi ha 2.416 notificacions realitzades d'aquestes MP (el 71,0% del total) i han finalitzat 1.163 com a MP del grup 2 (el 73,7% del total).

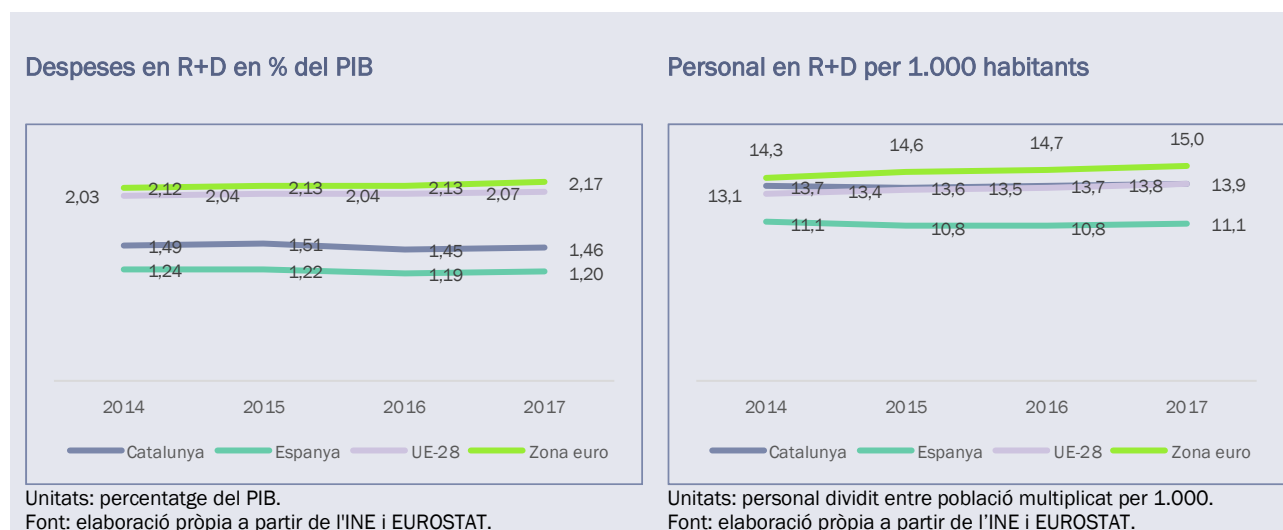
En el marc del context econòmic i del mercat de treball descrit prèviament, l'evolució de **la recerca, el desenvolupament i la innovació (R+D+I), la societat digital, les infraestructures de transport i el model energètic i de sostenibilitat ambiental** continua sent essencial i estratègica per a un creixement eficient, sostingut i sostenible.

A continuació es presenten les consideracions referents a **la recerca, el desenvolupament i la innovació**. Un apartat que se segueix considerant, per part del govern, com un element estratègic per al creixement de l'economia catalana. En particular, en el Pla de Govern de la Generalitat de Catalunya, aprovat el 25 de setembre, es diu que s'ha de fomentar la innovació empresarial, incrementar el volum d'inversió en R+D+I i la transferència tecnològica per fer una economia pròspera, responsable i sostenible.

Les despeses en R+D sobre el PIB de Catalunya (1,46%) són superiors a les d'Espanya (1,20%) però inferiors a les de la UE-28 (2,07%).

La necessitat d'incrementar el volum d'inversió en R+D queda prou contrastada a partir de la comparació internacional de les despeses en recerca i desenvolupament sobre el PIB. Catalunya presenta un indicador de l'1,46%, que està a una distància considerable del registre de la UE-28, que és del 2,07%. Igualar el percentatge de la UE-28 implicaria invertir més de 1.300 milions d'euros addicionals a la despesa en R+D actual (3.273,4 milions d'euros).

GRÀFIC 3. Comparació internacional de les despeses i el personal en R+D, 2014-2018

El sector privat ha augmentat la inversió en R+D però queda camí per recórrer.

La comparació de la intensitat en R+D sobre el PIB de Catalunya amb la UE-28 dona un altre resultat sobre el qual ja s'han fet esment en altres edicions de la memòria però que convé recordar, com és l'escassa dimensió relativa del sector privat a Catalunya. En la memòria es demostra que l'evolució de la despesa en R+D de l'any 2017 segons sectors d'execució ha estat satisfactòria si es té en compte que el sector més expansiu ha estat el sector privat, però aquesta tendència s'hauria de mantenir al llarg del temps per reduir les distàncies que separen els registres de Catalunya amb els de la UE-28.

Una manifestació de l'escassetat de recursos dedicats a l'R+D és la disminució progressiva de les despeses per persona ocupada en recerca i desenvolupament dels sectors intensius en tecnologia fins al punt en què s'han situat, per primera vegada, l'any 2016, per sota de les corresponents a la mitjana espanyola. En aquesta qüestió també hi influeix el fet que Catalunya no disposi d'uns serveis de tecnologia alta tan desenvolupats, comparativament, com les manufactures intensives en tecnologia.

La comparació internacional del personal en R+D és bona respecte de la UE-28.

La comparació internacional del personal ocupat en activitats d'R+D indica que Catalunya està ben posicionada respecte de la mitjana de la UE-28. El personal ocupat en R+D ha crescut el 4,2% l'any 2017 i ascendeix a 48.551 persones.

En relació amb la innovació, el Baròmetre de la Innovació a Catalunya 2017 d'ACCIÓ indica un augment del percentatge d'empreses innovadores, que se situa en el 55,3% de totes les empreses de més de nou treballadors amb seu al territori de Catalunya. Segons aquesta font, les empreses innovadores preveuen augmentar la facturació, l'ocupació i l'eficiència el 2018.

Els resultats en patents no són bons.

Malgrat aquests resultats del Baròmetre, les aplicacions catalanes de patents europees cauen per primera vegada, després de tres anys sense fer-ho, i això s'afegeix a la caiguda per dotzè any consecutiu de les patents presentades a l'Oficina espanyola de Patents.

- Passem ara a comentar les consideracions referents a la **Societat Digital**, un altre factor estratègic de la política de desenvolupament econòmic i social del govern de la Generalitat.
- Efectivament, el Pla de Govern de la Generalitat tracta de forma específica l'àmbit de les polítiques digitals, que s'inclou en l'eix 3 d' "Una societat enfortida democràticament, lliure i justa. Per a una governança compartida". En aquest eix es parla d'impulsar una ciutadania digital, plena, apoderada, capacitada i protegida i de promoure una Catalunya de ciutats intel·ligents i connectada amb infraestructures digitals.

Bon equipament TIC a les llars i...

El CTESC considera molt positiu que segueixi augmentant l'accés a Internet i la connexió a banda ampla a les llars, que se situen en ambdós casos per sobre del 87%. Es constata que l'ordinador supera, per primera vegada, al telèfon fix en l'equipament TIC de les llars i, per la seva banda, el telèfon intel·ligent segueix augmentant a un ritme decidit com a forma de connexió a banda ampla i ja s'estén al 71% de les llars.

... elevat ús d'Internet entre les persones.

El CTESC també considera molt positiu que el percentatge de persones que utilitzen Internet de forma habitual segueixi creixent i se situï en el 85,1%. Un registre que es mostra lleugerament per sobre del que presenten Espanya i el conjunt de la UE-28. De totes formes, es constata que davalla l'ús d'Internet a partir dels 55 anys i que s'hauria de lluitar aquesta davallada amb polítiques digitals.

Els serveis d'Internet més populars són el correu electrònic, la cerca d'informació i veure continguts de vídeo per compartir.

Ja es disposa de les primeres estadístiques referents a l'economia de plataforma.¹² Aquestes estadístiques ens indiquen que la seva utilització per motius d'allotjament s'estén al 28,9% dels internautes i que per motius de transport s'estén al 16,3%. Aquests registres es redueixen considerablement quan tenim en compte el percentatge d'internautes que obté remuneracions de les economies de plataforma, que representa a poc més del 5% dels internautes (més de 250.000 persones). No s'hauria de descartar un creixement ràpid d'aquestes estadístiques atès l'augment que s'observa en aquestes activitats.

Bon equipament TIC de les empreses.

En relació amb l'ús de les TIC de les empreses, el CTESC considera molt positiu que l'equipament d'ordinadors, Internet i banda ampla a les empreses amb 10 o més persones ocupades sigui pràcticament universal. A més a més, l'equipament TIC de les empreses catalanes està en una bona situació respecte de l'equipament TIC de les empreses del conjunt d'Espanya i de la UE-28. La fibra òptica ha tingut un creixement considerable com a forma de connexió a Internet de les empreses tot i que el telèfon intel·ligent segueix sent la forma de connexió líder amb una presència del 81,9%.

Pas endavant de l'equipament TIC de les empreses petites.

El CTESC també constata que l'any 2018 ha significat un important pas endavant per a l'equipament TIC de les empreses més petites. L'increment més modest ha estat el de la pàgina web amb 3,7 punts percentuals i el més important ha estat el de l'ordinador amb 15,3 punts percentuals. Així, les diferències entre les empreses grans i les petites s'ha reduït, malgrat que encara siguin considerablement elevades per algunes tecnologies TIC com la pàgina web.

Pel que fa a l'ús de les TIC per part del personal, es constata que l'ús d'ordinadors connectats a Internet se segueix mantenint per sobre del 55% del personal total, i que el subministrament d'un dispositiu portàtil amb connexió mòbil a Internet per a ús empresarial ja supera el 30% de les persones ocupades.

També destaca que, en el darrer any, la finalitat de la pàgina web que ha tingut més expansió ha estat la recepció electrònica de fulls de reclamacions mentre que l'ús dels mitjans socials segueix avançant i ja s'estén al 54,7% de les empreses. Altrament, destaquem que les empreses que envien factura en paper encara representa el 86,1% de les empreses.

El sector TIC perd ocupació i el CTESC recomana fomentar els estudis digitals i tecnològics.

Referent al sector TIC, el CTESC constata que l'ocupació del sector TIC ha disminuït l'any 2018 (en 9.200 persones i se situï en 106.400). CTecno informa que les posicions en aquest sector són molt volàtils i que la manca de talent digital pot provocar davallades. En aquest sentit, es constata amb preocupació que el percentatge d'empreses que van tenir dificultats per contractar especialistes TIC augmenti del 19,4% al 28,8% entre els anys 2017 i 2018. Igualment, també preocupa l'escassa presència de dones especialistes TIC, fet sobre el qual el govern de la Generalitat alerta i dona suport a iniciatives públiques i privades per canviar la situació. Per aquests motius, el CTESC recomana fomentar l'oferta d'estudis digitals i tecnològics, tenint molt present la perspectiva de gènere.

En darrer lloc, el CTESC comprova que, tal com es va augurar en l'anterior edició de la memòria, aprofitant les sinèrgies a l'entorn del Mobile World Congress, estan madurant projectes tecnològics de llarg termini, destacant especialment els relacionats amb la tecnologia 5G: cirurgia assistida a distància, robots autònoms en línies de producció, cotxe connectat, distribució i producció de vídeo en temps real, etc.

¹² Les dades són de l'INE i es van publicar al novembre de 2018 i fan referència als 12 mesos anteriors a la realització de l'enquesta, que va ser al primer trimestre del 2018.

La no aprovació dels pressupostos l'any 2019 (tant a Espanya, com a Catalunya) i les conseqüents pròrrogues pressupostàries, no ajuden a concretar infraestructures àmpliament demandades pel territori, especialment les que afecten al mode ferroviari.

En el capítol **d'infraestructures de transport**, la inversió pressupostada per part de l'Estat a Catalunya en infraestructures de transport l'any 2018 ha augmentat. En aquest sentit, tot i anar superant mica en mica les restriccions pressupostàries derivades de la crisi econòmica, la no aprovació dels pressupostos l'any 2019 (tant a Espanya, com a Catalunya) i les conseqüents pròrrogues pressupostàries, no ajuden a concretar infraestructures àmpliament demandades pel territori, especialment les que afecten al mode ferroviari (corredor mediterrani, rodalies de Barcelona, etc.).

El creixement en l'ús de les infraestructures viàries és lleugerament inferior al de les infraestructures ferroviàries, en un any on el preu dels carburants ha crescut. Tot i la finalització de les concessions d'algunes autopistes catalanes l'any 2019, encara ara no està clar el model de gestió que substituirà l'actual. Aquest fet es produeix en un context de contaminació creixent als principals centres urbans, ha obert el debat sobre la necessitat de limitar l'ús dels vehicles de combustió en aquests entorns, potenciant els modes alternatius. Tot plegat, ha de constituir una bona oportunitat per definir un nou model de gestió de les infraestructures i la mobilitat.

L'ús de les infraestructures de transport creix per tots els modes, especialment en els casos de ports i aeroports.

També caldrà estar alerta a la liberalització d'una part del sector ferroviari l'any 2020 i com afecta això, tant a l'ús, com a la inversió en infraestructura. En aquest sentit, moltes infraestructures ferroviàries han assolit l'any 2018 xifres record de viatges a la regió metropolitana de Barcelona (és el cas del metro, el tramvia, o els ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya).

L'ús de ports i aeroports segueix creixent a un ritme elevat, en sintonia amb les xifres creixents d'exportacions, importacions i nombre de turistes a Catalunya. En aquest sentit, l'aeroport de Barcelona s'acosta al punt de saturació.

Les dades sobre el medi natural a Catalunya analitzades al llarg de la memòria indiquen que existeix una marge significatiu per gestionar millor el medi natural amb l'objectiu de recuperar la flora i fauna amenaçada, així com, sensibilitzar la ciutadania i planificar a llarg termini. L'aplicació de l'Estratègia catalana del patrimoni natural i la biodiversitat pot ser una oportunitat per incrementar la informació i el coneixement sobre el capital natural i l'estat de conservació per protegir-lo.

Tot i que el 31,9% del territori de Catalunya està protegit, no s'han aplicat un part important de les mesures contingudes en la Declaració en defensa del patrimoni natural de l'any 2014. Aquest fet és preocupant atès que Catalunya ha perdut gairebé una quarta part de la biodiversitat en una dècada i mitja, alguns ecosistemes degradats han empitjorat i es constata que el canvi climàtic està impactant en els recursos naturals i l'activitat econòmica.

Assegurar la bona qualitat de l'aigua, l'aire i el sòl requereix intensificar les actuacions mediambientals. La recuperació de la capacitat inversora de l'Agència Catalana de l'Aigua pot contribuir-hi, en part.

La gestió de l'aigua ha millorat a Catalunya i la garantia i l'abastament també, gràcies a l'aplicació d'estàndards de qualitat i la concertació social, com ara la Taula del Ter, entre d'altres. De fet, el consum d'aigua a les llars catalanes (136 litres per habitant) és inferior a la mitjana de l'Estat i el cost de l'aigua (2,7 € els 1000 litres) superior. A més, la capacitat de depuració es manté en el 36,5%.

Tanmateix, les tensions entre l'oferta i la demanda persisteixen, els rius catalans han perdut la meitat o més del cabal, l'estrès hídric és elevat al sistema Sud i a la Muga-Fluvià i la demanda d'aigua per abastament i reg ha augmentat. També han disminuït les estacions de control de la contaminació agrària, industrial i subterrània. A més, la relació entre la inversió i la facturació ha empitjorat els darrers anys, influint en el rendiment de la xarxa i en l'augment de les pèrdues d'aigua potabilitzada i subministrada. En aquest context, la recuperació de la capacitat inversora de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) podria revertir la situació, millorar la informació sobre els resultats de les inversions fetes i l'avaluació del segon cicle del Programa de seguiment i control, per assolir el bon estat ecològic de les masses d'aigua.

Pel que fa a les mesures per millorar la qualitat de l'aire, seria bo aplicar-les amb celeritat, atès que es poden prevenir algunes malalties que són conseqüència directa de la contaminació atmosfèrica. Tot i que la qualitat de l'aire ha millorat en general l'any 2018, cal estar vigilant amb la contaminació atmosfèrica i acústica causada pel trànsit a les ciutats i els efectes nocius que tenen en la salut de les persones. De fet, **el trànsit, a banda de forçar l'escalfament global, provoca més morts per contaminació atmosfèrica que per accidents. Les eines per canviar el comportament ciutadà haurien d'estar relacionades amb la mobilitat i la fiscalitat.**

Es constata la degradació del sòl i l'augment de la desertificació en algunes àrees de Catalunya. A més, la contaminació per nitrats i plaguicides encara és elevada; de manera que l'Administració ha d'intentar aturar la pèrdua de sòl i reduir l'ús de fertilitzants minerals i l'excedent de nutrients que s'ha produït en els darrers anys. També cal elaborar un catàleg de sòls afectats per abocaments radioactius.

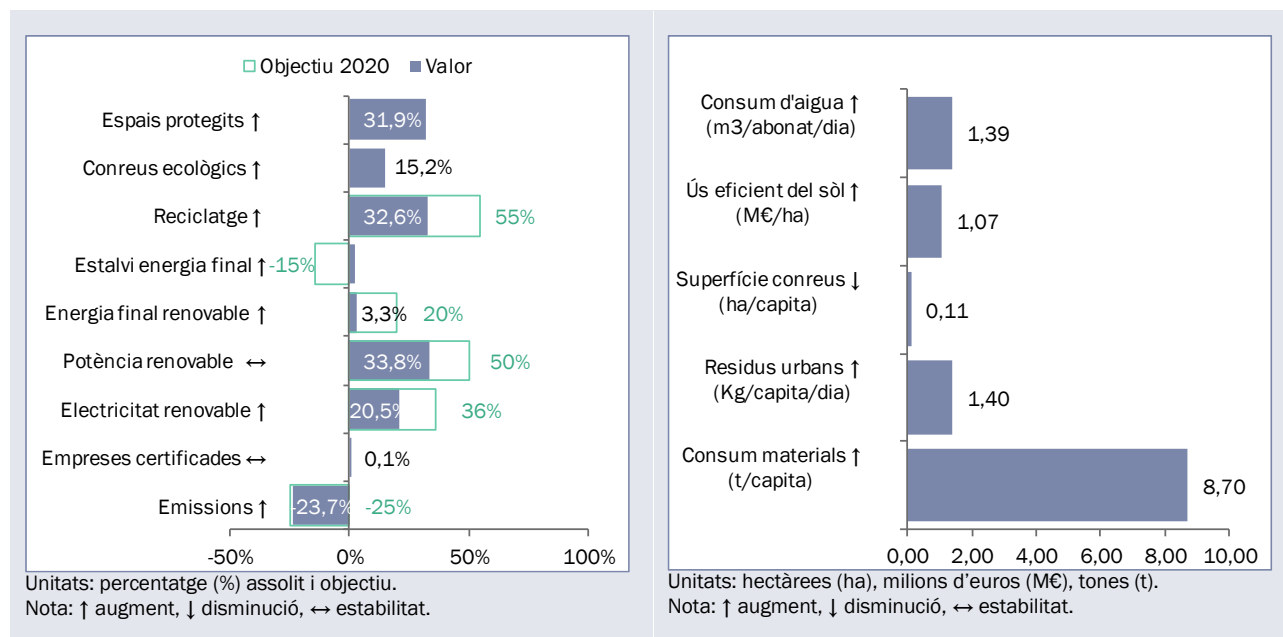
És necessari seguir incentivant l'agricultura ecològica i integrada, restaurar els boscos i paisatges degradats, així com, fomentar la cogestió dels recursos pesquers, per millorar-ne les captures i el preu.

Des de fa dècades, el sòl agrícola disminueix i l'urbanitzat augmenta. Tot i així, l'agricultura ecològica ja significa el 15,2% de les terres agràries i el 22,5% de la superfície agrícola utilitzada a Catalunya. Tot i això, cal seguir incentivant el creixement de la superfície agrària amb producció ecològica i integrada, en línia amb el pilar mediambiental de la PAC.

La capacitat de segrestar les emissions dels boscos està disminuint i només representa el 10% del total a Catalunya. És important no abandonar el bosc ni deixar que la massa forestal es degradi i creixi desordenadament, les infraestructures verdes han de formar part de la planificació espacial i territorial. Per tant, seria positiu assolir la fita de gestionar de manera sostenible el 100% dels boscos públics i el 50% dels privats. En segon lloc, tot i que la gestió d'incendis ha millorat, les activitats preventives de gestió, preparació i restauració de la vegetació s'han d'intensificar; per això, cal disminuir els incendis causats per imprudències i negligències i establir aliances més sòlides entre els sectors públic i privat.

Quant a la pesca i l'aqüicultura, el Pla regional per a la pesca a petita escala i sostenible del Mediterrani, que integra el 84% de la flota pesquera de la UE i el 62% dels llocs de treball, així com, l'Estratègia marítima de Catalunya 2030, poden significar una oportunitat per millorar la cogestió dels recursos pesquers, les captures i el preu. La bona marxa de l'aqüicultura també pot ajudar a satisfer la demanda que ara es cobreix amb el 78,4% de peix i molluscs importats.

GRÀFIC 4. Indicadors de sostenibilitat ambiental. Catalunya 2017-2018 o darrer any disponible.

La transició cap a una economia circular requereix innovació empresarial i simbiosi industrial, per reduir el consum de recursos materials i energètics per habitant, els residus generats i, assolir els objectius 2020 de recuperació del valor i petjada de carboni acordats, en només tres anys.

La generació de residus ha augmentat el 15,9% entre els anys 2012 i 2017, especialment, els de la construcció i els municipals. Quant a la gestió, si bé la quantitat de residus municipals que van a les plantes de reciclatge és del 38,7%, i la valorització del 32,6%, encara s'hauria d'incrementar.

La preocupació social per la generació i gestió de residus en general i dels plàstics en particular està augmentat, en son exemple l'aprovació de directives i normes per millorar-la, així com, el dictamen favorable del CESE de l'any 2018. A més, disminuir els residus que es destinen a gestors de fora del territori és una necessitat en un context internacional en què Xina ha reduït la importació de residus de tercers països i altres estats del Sud-est asiàtic han establert moratòries per falta d'instal·lacions.

En primer lloc, caldria incentivar les empreses, especialment les pimes, perquè facin un esforç més gran per reduir les emissions directes del sistema productiu i la dependència dels recursos materials i energètics escassos mitjançant la simbiosi industrial. En segon lloc, si canviessin alguns hàbits de consum, es reduirien els residus i les emissions contingudes en les compres realitzades a la llar (el 80% del total).

Per tant, les subvencions disponibles per incentivar la recerca industrial en l'àmbit de l'economia circular, procedents del cànon de residus industrials, haurien de contribuir a fer més en ecodisseny i a substituir combustibles, en línia amb les inversions que la UE vol impulsar en aquest àmbit. L'Administració hauria de procurar que amb la recuperació econòmica no augmentessin els residus de la construcció i municipals. Per acabar, s'haurien de considerar algunes mesures relacionades amb el registre de productors de plàstic, per saber quants se'n posen al mercat i quina quantitat es recicla, així com, qui n'ha d'assumir el cost de la recollida, la gestió i les mesures de conscienciació ciutadana.

Catalunya ha de millorar l'eficàcia i l'eficiència en l'obtenció d'energia primària i l'ús d'energia final i per sectors, així com accelerar l'aplicació de les mesures recollides al Pacte per la transició energètica i la Llei del canvi climàtic.

El nou paradigma energètic hauria de contrarestar l'augment de la intensitat energètica per habitant i apostar decididament per les energies de flux renovables, les quals requeriran de sistemes d'emmagatzematge massiu, així com un control distribuït i més participació social. A més, els factors que més influeixen en la intensitat energètica del PIB són: l'eficàcia en l'ús d'energia primària i final, l'ús d'energia final per sectors, l'especialització productiva dels sectors intensius en l'ús d'energia, i l'estil de vida de la població.

La dependència energètica del combustible fòssil i nuclear de Catalunya és molt elevada, el 92,9% de l'energia primària, en part, pel pes del transport i la indústria en el consum d'energia primària i final. A més, l'eficiència del sistema energètic, el 54,7%, és inferior a la del conjunt de l'Estat i la UE-28 i ha empitjorat els darrers anys. El consum d'energia final també ha repuntat els darrers anys, A més, el 71% de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle (GEH) de Catalunya provenen de l'energia i, les emissions de la producció elèctrica han augmentat. Ara bé, com a notícia positiva cal remarcar que la intensitat energètica final s'ha reduït.

Per tant, l'objectiu d'estalviar el 14,6% de l'energia final que s'empra a Catalunya entre els anys 2012 i el 2020 serà difícil d'assolir. Així, malgrat que les competències de la Generalitat en l'àmbit de l'energia són limitades, caldria mantenir l'intent d'assolir els objectius planificats, especialment en el transport i la mobilitat, però també, en la indústria i la construcció, per la importància que tenen i, en el sector primari, pel poc ús que fa de l'energia final renovable.

Si es vol assolir l'objectiu de la Llei del canvi climàtic catalana del 50% d'energies renovables l'any 2030, caldrà augmentar les inversions en capacitat per obtenir electricitat renovable, és a dir, més instal·lacions de biomassa, solar, eòlica i de biogàs; així com, en establir mesures per abaratir el preu que paguen per l'electricitat les llars i pimes catalanes i que supera la mitjana de la UE.

Els tres factors que més afecten la reducció de les emissions de GEH fins ara són, les emissions de CO₂ derivades de l'energia primària fòssil consumida, la proporció de combustibles fòssils sobre el total i la intensitat energètica del PIB, comentada anteriorment.

Tot i que Catalunya disposa d'una Llei que estructura la política d'acció climàtica, per assolir els objectius de reducció de les emissions i energètics planificats, caldrà més concreció i avaluació.

S'observa que la temperatura atmosfèrica mitjana i la de l'aigua de mar segueix superant la mitjana climàtica, l'estiu s'allarga i incrementa la superfície amb clima semiàrid. En aquest context, els episodis extrems i que han superat la situació meteorològica de perill s'han duplicat l'any 2018; a més, les pluges han causat danys a 86 municipis durant el període 2011-2017.

Les emissions (difuses i regulades) de GEH a Catalunya van augmentar el 2,6% l'any 2016, darrer any amb dades disponibles, en un context de recuperació econòmica i estabilitat poblacional. Ara bé, la intensitat de les emissions dels béns i serveis produïts a Catalunya i les emissions per habitant van disminuir. La dada avançada d'emissions regulades de l'any 2018 mostra una reducció, malgrat que el sector elèctric segueix superant les emissions assignades.

Pel que fa a les polítiques de mitigació i adaptació al canvi climàtic, destaquen els pressupostos de carboni que introdueix la Llei del canvi climàtic catalana 16/2017 i el Pla de gestió del risc d'inundació a les CIC que s'ha aprovat l'any 2018. Catalunya complirà amb l'objectiu d'emissions del Pla de l'energia i el canvi climàtic 2005-2020. Ara bé, si les mesures no s'apliquen i els resultats no s'avaluen, tindrà dificultats per complir amb el de la Llei del canvi climàtic 2030 i, per fer-ho, l'edificació i la mobilitat són molt importants.

Pel que fa al capítol on es tracten les **condicions de vida** de la població catalana, enguany han tingut un protagonisme rellevant els indicadors de caràcter sociodemogràfic que tenen derivades molt significatives en àmbits com la protecció social, la salut, el mercat de treball o l'educació. Alguns d'aquests indicadors són els que fan referència al continu creixement de l'envelliment de la població, el baix índex de fecunditat o la creixent diversitat familiar. Les tendències d'aquests indicadors plantegen seriosos reptes per al govern de Catalunya, alguns dels quals hem volgut abordar a partir de l'elaboració, l'any 2018, dels informes de *polítiques de suport a les famílies*¹³ i *d'integració de l'atenció social i sanitària*¹⁴. En tot cas, malgrat que la recessió econòmica ja és part del passat, no aconseguim reduir la població que es troba en una situació de pobresa i exclusió social a Catalunya. A més, encara no s'ha trobat la fórmula per revertir de manera decidida el creixement dels preus de l'habitatge, especialment el de lloguer, fet que limita l'accés o bé la permanència en un habitatge d'una part important de la ciutadania. Per això, El CTESC, aquest mateix any, ha endegat un informe sobre el dret a l'habitatge que espera aportar consideracions i recomanacions al govern en aquest àmbit.

La **població catalana**, segons les dades provisionals del Padró continu d'habitants a 1 de gener de 2019, augmenta per quart any consecutiu i assoleix els 7.672.699 de persones residents (+72.634). En un context on les defuncions i els naixements quasi s'equilibren, l'arribada de persones de nacionalitat estrangera lidera l'empenta d'aquest increment ja que, amb 75.452 persones més, compensen el descens de població de nacionalitat espanyola (-2.818 persones). La població de nacionalitat espanyola decreix fins a les 6.515.551 persones, malgrat que anualment s'inclouen nous efectius com a conseqüència de la resolució favorable dels processos d'adquisició de nacionalitat espanyola (17.591 el 2017). Per contra, la població de nacionalitat estrangera s'eleva a 1.157.551 (el 15,1% del total, 14,2% el 2018).

Aquest descens en les xifres relatives a la nacionalitat espanyola planteja un dels reptes demogràfics a curt termini. Es tracta de com revertir la baixada de la fecunditat i de la natalitat, per propiciar que les persones tinguin el nombre de fills/es desitjats, sense impediments externs que redueixin la fecunditat o generin una infecunditat sobrevinguda.

Si les dades de fecunditat i natalitat no es redrecen en breu el creixement natural serà negatiu.

A Catalunya el nombre de fills per dona, després de dos anys d'estabilitat, de nou cau i se situa en 1,36 el 2017 (1,59 a la UE), mentre que la taxa bruta de fecunditat de les dones de 15 a 49 anys és de 38,9 nascuts vius per cada 1.000 dones d'aquestes edats (48,5 el 2008). La natalitat baixa i el 2017 s'han registrat 66.803 naixements, el 3,1% menys que l'any precedent, amb una taxa bruta de natalitat que disminueix fins als 8,9 naixements per cada 1.000 habitants (xifra no assolida des de l'any 1996). Els efectes i les implicacions d'aquestes xifres sobre l'estructura de la població són diverses. Un primer focus d'atenció recau en el sistema educatiu que veurà reduir l'alumnat en les etapes d'educació infantil i primària en els propers anys. Però també afectarà al mercat laboral, perquè la població activa de 16 a 64 anys dependrà dels moviments migratoris per mantenir el seu volum.

La recent publicació de l'Enquesta de fecunditat 2018 evidencia algunes causes de la baixada de la fecunditat a Catalunya, com ara que hi ha un biaix rellevant entre l'edat de la maternitat real respecte a aquell moment que les dones consideren que és ideal. Aleshores es causa un retard estimat en la maternitat de 5,4 anys, de tal forma que l'edat mitjana se situa en els 32 anys i l'edat al primer fill/a en els 31 anys. Entre els motius al·legats pel retard destaca que la suma de tres ítems: les raons laborals, les de conciliació de la vida personal, familiar i laboral i les econòmiques superen el 61,5% de les respostes en les dones.

¹³ Vegeu CTESC (2018): *Les polítiques de suport a les famílies a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya

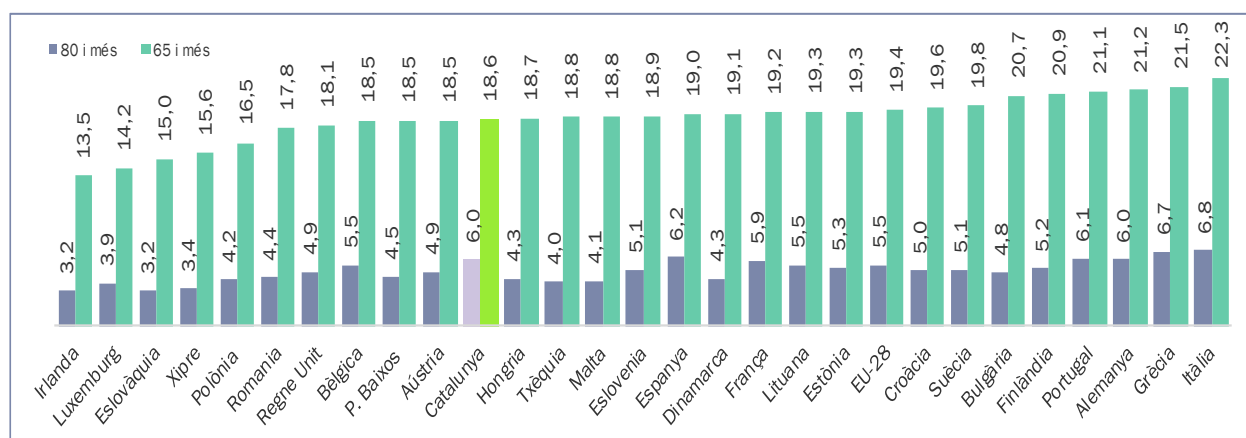
¹⁴ Vegeu CTESC (2018): *La integració de l'atenció social i sanitària*. Barcelona: Generalitat de Catalunya

A aquestes causes cal afegir l'emancipació tardana de les persones joves, ja que només el 21,0% de les dones menors de 30 anys conviu amb la parella, circumstància que sovint condiona i ajorna el moment de tenir fills/es i, òbviament, frena la possibilitat de tenir més d'un/a.

A més, demogràficament tot i l'augment del nombre de defuncions (66.165 el 2017, 2.876 més), el descens en la fecunditat i l'increment de l'esperança de vida (86 anys per a les dones i en 80,5 anys per als homes) es reflecteix clarament en la mitjana d'edat de la població, que creix anualment (42,6 anys el 2018 i 40,6 anys el 2003). Val a dir que les societats occidentals cada vegada estan més envellides i que Catalunya no és una excepció. El 18,8% de la població catalana té 65 anys i més, mentre que la proporció de persones amb més de 80 anys s'eleva al 6,1% (18,7% i 6,0%, respectivament el 2017). Catalunya se situa entre els països amb un percentatge més alt de població sobreenvellida i, si el focus s'aproxima a la població centenària, les xifres són significatives. El 2018 hi ha 2.239 persones centenàries empadronades, si bé el 2006 n'eren 1.274 i 605 l'any 2000.

GRÀFIC 5. Pes de la població de 65 i més anys i de 80 i més anys. 2017

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades d'Eurostat i Idescat.

Conseqüentment, l'índex de dependència de la gent gran augmentarà progressivament els propers anys i, previsiblement, amb més intensitat quan les generacions plenes del baby-boom arribin a l'edat de jubilació. Sens dubte, els serveis públics de protecció social, els serveis socials i d'atenció a la dependència, així com els de salut veuran incrementada la pressió que la població exerceix sobre ells. Però, també creixerà la pressió sobre les pròpies famílies. L'atenció a les famílies i a les seves necessitats derivades dels processos d'envelliment, de les persones amb discapacitat i de la dependència també constitueix un dels focus de les recomanacions recollides en *l'Informe sobre la Integració social i sanitària* (CTESC, 2018). Un exemple concret n'és la recomanació que proposa el desplegament de serveis de suport a les famílies i a les persones cuidadores: prestacions econòmiques, accions formatives, oportunitats per al descans, etc.¹⁵

Les polítiques de suport a les famílies s'han d'adequar a la creixent diversitat familiar.

També en aquest marc, cal posar de manifest que un altre aspecte característic de la societat catalana és l'increment de la diversitat familiar. La família com a grup compost per mare, pare i infants, si bé és el més habitual, ha perdut la seva hegemonia i prenen pes altres estructures familiars. En les dades relatives a la composició de les llars de l'Enquesta continua de llars (2018, INE) també es reflecteixen aquests canvis. Globalment, a Catalunya hi ha 3.011,3 milers de llars, amb una mida mitjana de 2,47 persones (2,74 segons el cens del 2001). Les llars més freqüents són les formades per parelles -de dret o de fet- (55,6% del total, el 22,9% són parelles sense fills/es i 31,8% amb fills/es), però les llars unipersonals (26%) guanyen pes cada any, seguides de les monoparentals (9,3%) i altres tipus de llars (9,1%).

¹⁵ Vegeu CTESC (2018): *La integració de l'atenció social i sanitària*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

En aquesta línia, convé fer atenció a la recomanació recollida en un dels darrers informes del CTESC, *Les polítiques de suport a les famílies a Catalunya*¹⁶ sobre la necessitat d'aprofundir en el coneixement de la realitat demogràfica a Catalunya, així com a la proposta de potenciar l'Observatori català de les famílies, com a punt d'estudi i recerca sobre les famílies i sobre l'impacte i el seguiment de les polítiques relacionades amb elles en el territori català. Altrament, es proposa impulsar accions de difusió i d'altres actuacions de caire pedagògic que incideixin en el conjunt de la ciutadania per tal d'afavorir l'acceptació dels diferents models familiars.

També cal tenir present que les famílies estan immerses en cicles vitals dinàmics, no sempre seqüencials, i que això condicionarà les mesures específiques o les polítiques públiques que s'apliquin per atendre-les. Per tant, en la fase de constitució segurament es requereixen més ajudes per a l'accés a l'habitatge, l'estabilitat en l'ocupació o l'impuls d'una visió integral de les polítiques de joventut, mentre que en el moment de consolidació i/o expansió familiar serà convenient potenciar els serveis d'atenció i cura a la infància, les mesures de conciliació de la vida personal, familiar i laboral i els ajuts econòmics. I finalment, en altres etapes, les famílies possiblement necessitin més ajudes i mesures per fer front a la dependència.

Tot i els esforços realitzats fins ara, donar resposta a la complexitat dels equilibris que planteja el desenvolupament de la vida personal i familiar vers la vida laboral constitueix un desafiament amb dues vessants, la social i la laboral. Per això, com s'indica en l'informe citat sobre polítiques de suport a les famílies, cal evolucionar en moltes àrees com ara assolir plenament en la nostra societat la coresponsabilitat en l'àmbit domèstic i de cura, així com desenvolupar en el terreny laboral mesures de conciliació -permisos, llicències i/o gestió del temps de treball- que siguin més eficients, tant en la durada com en retribució. Pel que fa als permisos, tal com es recull a l'Informe "Polítiques de suport a les famílies" esmentat anteriorment, es podrien plantejar algunes alternatives basades en estudiar l'ampliació de la intransferibilitat i de la remuneració de tots els permisos de cura i conciliació existents, mentre que altres línies d'actuació formulen la possibilitat d'introduir permisos nous (bé sigui un de curta durada per a les indisposicions temporals d'infants o de les persones dependents a càrrec o bé sigui un permís parental posterior a l'inicial, remunerat total o parcialment, que pugui ser gaudit de manera total o parcial fins als 12 anys del menor).

Pel que fa a la dependència, una de les opcions a tenir en compte és l'impuls de l'elaboració de la nova Llei de la promoció de l'autonomia personal i d'atenció de les persones en situació de dependència que garanteixi la protecció eficaç de les situacions de dependència a través de l'increment de serveis i quantia de les prestacions, redueixi els temps d'espera i estableixi el finançament i els mecanismes que permetin la sostenibilitat econòmica de la Llei.

Els moviments immigratoris creixen respecte de l'any passat.

Quant als moviments migratoris destacar l'augment progressiu en l'arribada de persones d'altres nacionalitats (40.737 el 2018 i 75.452 del 2019, segons dades provisionals). Paral·lelament, els moviments emigratoris mantenen la tendència ascendent però baixant la intensitat. A 1 de gener del 2019 la població catalana resident a l'estranger és de 316.599 persones, xifra que suma 14.074 persones a les emigrades l'any anterior, el 4,7% (el 2018 n'era el 6,4% i el 2017 del 7,7%). Prop de la meitat d'elles va néixer en el mateix país de residència actual (153.845, el 48,6%), mentre que un terç d'elles va néixer a Catalunya (106.337 persones, el 33,6%). El 48,5% de les persones emigrades escullen el continent europeu com a destinació (el 37,9% la UE) i el 46,6% el continent americà.

Altrament, en relació amb la població immigrada esmentar que l'any 2018 s'ha vist com cada vegada són més les persones joves i adolescents de nacionalitat estrangera que migren sense referents familiars i arriben a Catalunya cercant una oportunitat. L'arribada de menors estrangers no acompanyats (MENA)

¹⁶ Vegeu CTESC (2018): *Les polítiques de suport a les famílies a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

cada any augmenta, de tal forma que si l'any 2015 van ser acollits 289 dels 377 joves que van venir a Catalunya, el 2018 ja en són 3.450 les persones acollides de les 3.659 arribades al territori català. Els esforços per donar resposta a aquesta situació d'emergència inicial han estat significatius però, si la previsió de la conselleria de Treball, Afers Socials i Famílies respecte a l'augment del nombre d'arribada en més del 50% pel 2019 es fa efectiva, caldrà incrementar els recursos i estar amatents a noves actuacions, tant en aquest moment inicial i com per a la inserció i integració en la societat catalana de les persones joves quan als 18 anys deixen d'estar inclosos en el sistema de protecció.

En termes generals, els indicadors reflecteixen uns resultats positius pel que fa a l'estat de salut de la població de Catalunya.

Pel que fa a **salut**, com s'ha indicat en altres memòries, el sistema sanitari espanyol i dins d'aquest el català assoleixen uns nivells d'eficiència comparativament elevats. S'obtenen resultats en salut similars o superiors a la mitjana de l'OCDE amb una despesa pública sanitària per càpita i unes ràtios de personal mèdic i d'infermeria inferiors a les de molts països.

Així, vuit de cada deu persones manifesten tenir un **estat de salut** "bo", "molt bo" o "excel·lent", i la cronicitat en salut s'ha mantingut relativament estable tot i l'envelliment poblacional. D'altra banda, l'esperança de vida (EV), l'esperança de vida lliure de discapacitat (EVL) i l'esperança de vida en bona salut (EVBS) evolucionen favorablement durant els últims vint anys.

Pel que fa a la mortalitat, el pes de les causes susceptibles de ser reduïdes a través dels serveis d'assistència sanitària (i.e. rehabilitació i tractament) descriu una tendència decreixent al llarg dels últims anys. Contràriament, però, el pes de les causes susceptibles de ser reduïdes mitjançant les polítiques sanitàries intersectorials (i.e. promoció i prevenció) augmenta.

Continuen existint desigualtats rellevants en salut en funció del gènere, del nivell d'estudis i de la classe social de les persones.

Malgrat els bons resultats que desprenen els indicadors poblacionals, l'Enquesta de Salut de Catalunya (ESCA) i l'Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya (AQuAS) posen de manifest l'existència de desigualtats en salut en funció del gènere, el nivell d'estudis i la classe social de les persones.

L'absència de bona salut ocupa un percentatge més elevat d'anys en la vida de les dones que en la dels homes. Al mateix temps, les persones que tenen pitjors resultats de salut són, gairebé sistemàticament, les dones amb menys estudis o de classe social baixa, mentre que a l'extrem contrari s'hi troben els homes amb més estudis o de classe social alta.

Per la seva banda, l'explotació dels registres administratius del CatSalut (7,5 milions de persones l'any 2015) per part de l'AQuAS posa de relleu l'existència d'un gradient socioeconòmic per a ambdós sexes i per als diferents grups d'edat en un conjunt d'indicadors sobre estat de salut, ús dels serveis de salut i consum de fàrmacs.

Aquests resultats són preocupants sobretot pel que fa a la població infantil, atesa la importància que tenen els primers anys de vida en la transmissió de desigualtats.

Cal avançar en el disseny, implementació i avaluació d'actuacions específiques orientades a garantir la equitat en salut no només en relació amb el gènere i el nivell socioeconòmic de les persones, sinó també amb el territori.

Si bé és veritat que el Pla de salut Catalunya 2016-2020 reconeix aquest fet i proposa reforçar la salut pública, cal donar un pas més enllà per passar a dissenyar i implementar programes específics i avaluables que redueixin les desigualtats en salut.

La reducció de les desigualtats en salut també hauria d'incloure esforços per eliminar les diferències en l'accés als serveis i les prestacions sanitàries. A diferència d'altres països de l'OCDE, a Catalunya pràcticament no s'identifiquen necessitats d'atenció sanitària insatisfetes. Tanmateix, els temps d'espera per accedir a determinats serveis i prestacions sanitàries pot variar considerablement segons el territori i/o el centre hospitalari.

Les valoracions positives dels i de les pacients que han estat atesos pel sistema sanitari es mantenen, i el nombre de reclamacions experimenta una reducció per primera vegada en diversos anys.

D'una banda, la satisfacció de les persones ateses en atenció primària, atenció hospitalària (internament d'aguts) i centres de salut mental d'adults (CSMA) és equiparable a la d'anys anteriors i es manté a l'entorn del "notable". De l'altra, la valoració dels serveis sanitaris per part de la ciutadania, independentment de si s'ha sigut pacient o no, llença uns resultats menys favorables (6,44 punts sobre 10).

L'any 2017 es redueix per primera vegada en diversos anys el nombre d'expedients de reclamacions interposats contra l'atenció sanitària (l'1,9% menys). Tot i això, cal destacar que més del 60% de les reclamacions s'han presentat per motius relacionats amb l'"organització i els tràmits" i, més concretament, amb les "demores excessives" en les llistes d'espera.

Aquest mateix problema constitueix un dels marges de millora sanitària més reiterats en les enquestes de satisfacció del sistema sanitari (PLAENSA i Baròmetre sanitari), a banda de l'accessibilitat als serveis d'atenció primària i del menjar i el consentiment informat en l'atenció hospitalària.

Cal dur a terme una reducció estructural de les llistes d'espera per evitar que la millora en l'accessibilitat a les prestacions i els serveis sigui merament conjuntural.

El Departament de Salut presenta al 2016 un Pla integral per a la millora de les llistes d'espera sanitàries a través del qual s'aconsegueix reduir les llistes d'espera entre els mesos de maig de 2017 i maig de 2018. Tanmateix, un cop finalitzat el pla de xoc, les llistes tornen a créixer.

Així, en comparació amb un any abans, el desembre del 2018 el nombre de pacients en llista d'espera per a intervencions quirúrgiques augmenta el 4,1%. També s'incrementen els temps mitjans d'espera dels i les pacients pendents d'intervencions (entre 1 i 19 dies, dependent del procediment). Finalment, el nombre de pacients en llista d'espera per a les proves diagnòstiques demanades per primera vegada creix l'11% mentre que el de primeres visites de consultes externes ho fa el 8,2%.

Les llistes d'espera són potencialment generadores de morbiditat evitable, de malestar ciutadà i d'un percentatge molt elevat de reclamacions per part de les persones usuàries del sistema sanitari. El Pla integral de millora de les llistes d'espera ha comportat una millora indiscutible en l'accessibilitat al sistema durant els mesos en què ha estat vigent.

Tanmateix, cal continuar treballant per consolidar aquests canvis i evitar que siguin merament conjunturals o dependents de partides pressupostàries excepcionals, tal com va acabar succeint entre maig del 2017 i maig del 2018.

Cal reforçar les polítiques de promoció i prevenció de la salut en la línia del Pla de salut de Catalunya 2016-2020 i del Pla Interdepartamental i Intersectorial de salut pública (PINSAP 2017-2020).

Tal com s'ha indicat, el sistema de salut català genera bons resultats a nivell global sobretot si es té en compte els recursos que s'hi destinen. Tanmateix, les dades disponibles posen de manifest l'existència d'amplis marges de millora fora del sistema sanitari stricto sensu relacionats amb els determinants socials de la salut, els hàbits i els estils de vida de la població.

En aquest context, no es detecten millores significatives a l'entorn dels hàbits i els estils de vida de la població, sinó més aviat tot el contrari: el sedentarisme creix i l'adherència a una dieta mediterrània va perdent terreny a poc a poc. És cert que el consum de tabac es redueix fins a mínims històrics l'any 2017. Tanmateix, el percentatge de persones que es declara fumadora diària encara és elevat (el 21,7%) i l'any 2018 es detecta per primera vegada en molts anys un increment global del consum de tabac.

Segons l'OMS, les accions sobre els hàbits i els estils de vida són més rendibles que les centrades en el tractament de les malalties i la restauració de la bona salut. Per tant, es fa del tot necessari incidir especialment en l'àmbit comunitari de promoció i prevenció de la salut, amb l'objectiu de reduir progressivament el pes de les causes de morbiditat i mortalitat potencialment evitables a través de polítiques sanitàries intersectorials.

El Pla de salut de Catalunya 2016-2020 i el Pla Interdepartamental i intersectorial de salut pública (PIN-SAP 2017-2020) se'n fan ressò d'aquesta realitat, així com de les desigualtats en salut. Cal seguir treballant, però, amb determinació política perquè constitueixin dues oportunitats reals de cara a la millora dels resultats en salut.

Els reptes derivats del procés d'envelliment poblacional i l'increment de les situacions de complexitat social i sanitària fan necessari continuar avançant en la implementació d'un model d'atenció integrada social i sanitària.

Existeix un elevat consens polític, acadèmic i professional sobre la manca d'adequació del model d'atenció actual a la realitat demogràfica, epidemiològica i social del país. Davant d'aquesta situació, el 17 de desembre de 2018 el Ple del Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya aprova l'informe sobre la Integració de l'atenció social i sanitària.

Molts dels problemes reportats en aquesta memòria, com ara els dèficits localitzats en l'àmbit de la salut pública i comunitària, de la prevenció i la promoció, de l'atenció als determinants socials en la salut, als hàbits i als estils de vida, de la saturació del sistema en forma de llistes d'espera i malestar ciutadà, etc. podrien veure's atenuats a través del desplegament d'un model d'atenció integrada social i sanitària.

Per aquest motiu, cal assolir un compromís polític amb un lideratge fort de tot el Govern que faci de l'atenció integrada una prioritat de país. Més concretament, convé accelerar sobre la base d'un calendari realista el procés d'integració de l'atenció social i sanitària posat en marxa pel Pla Interdepartamental d'Atenció i Interacció Social i Sanitària (PIAISS).

El model català d'atenció integrada social i sanitària hauria d'estar centrat en la persona, és a dir, hauria d'atendre les persones en la seva globalitat, respectant els seus valors i preferències i animant la participació en la presa de decisions.

En qualsevol cas, independentment dels matisos, l'atenció integrada hauria de respondre al compliment d'un triple objectiu, que és el que la legitima com a alternativa a un model d'atenció fragmentat com l'actual: millorar 1) els resultats de benestar i salut, 2) els nivells de satisfacció de les persones usuàries i dels i les professionals del sistema i 3) l'ús dels recursos, fent el sistema més sostenible a mitjà i llarg termini des del punt de vista econòmic, social i polític.

Com succeeix en una part important dels camps d'anàlisi d'aquesta memòria, l'estat de l'**educació i la formació professional** d'un país generalment no presenta canvis bruscos d'un any a l'altre; al contrari, acostuma a seguir una trajectòria a partir de dades acumulades de diversos anys. Ara bé, poden haver variacions interanuals en sentit diferent que en cas de confirmar-se, marquen un canvi de tendència. Cal estar atent a aquests canvis i tenir la visió estratègica per reforçar els avenços positius i alhora revertir aquells de signe contrari.

Es confirma l'evolució positiva de l'educació, la formació i la qualificació professionals a Catalunya.

En aquest sentit, les dades analitzades a la Memòria confirmen l'evolució positiva de l'educació, la formació i la qualificació professionals a Catalunya. Així, un any més, ha crescut el nombre de persones que es formen en el sistema educatiu i universitari, incrementa el professorat dels ensenyaments de règim general i al mateix temps han millorat els indicadors de rendiment i d'assoliment de les competències bàsiques dels diferents nivells educatius.

Tot i això, hi ha una sèrie de consideracions i recomanacions formulades els anys anteriors que no deixen de tenir vigència, com ara la necessitat de reduir la segregació escolar que pateix el sistema i de desplegar la Llei 10/2015 de formació i qualificació professionals. En aquest sentit, cal destacar l'aprovació del "Pacte contra la segregació escolar a Catalunya, un compromís per a l'èxit educatiu", així com la posada en funcionament de la Comissió Rectora del Sistema de Formació i Qualificació Professionals.

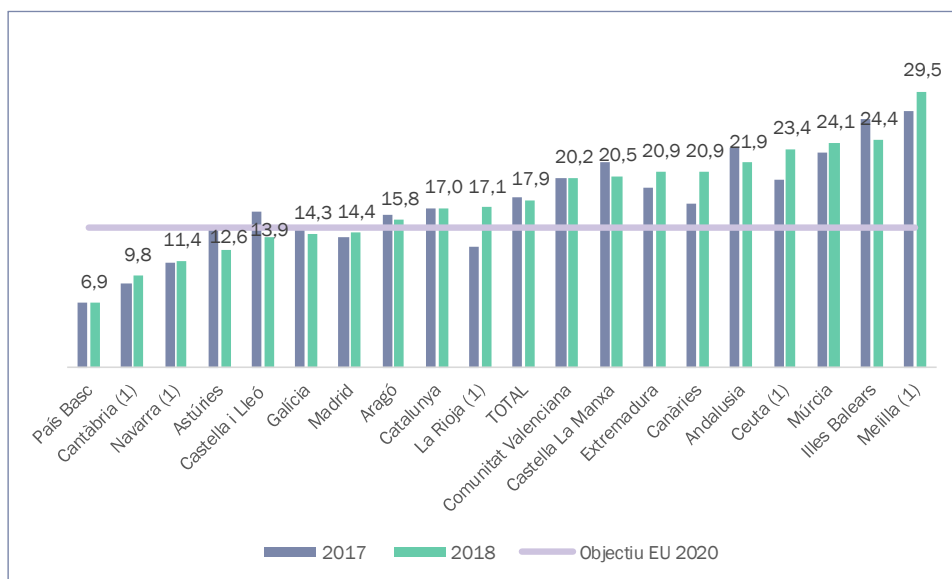
Preocupació davant del possible canvi de tendència de la taxa d'abandonament escolar prematur.

Ara bé, una de les principals senyals d'alerta que vam apuntar en la darrera edició de la Memòria s'ha complert: la taxa d'abandonament escolar prematur s'ha estancat l'any 2018 i amb les dades provisionals pel 2019, creix. Cal destacar que l'increment de la taxa es concentra en els nois, mentre que la de les noies davalla.

Aquest estancament no és exclusiu de Catalunya, atès que tal com reflecteix el gràfic següent, hi ha altres comunitats autònomes que ja l'any 2018 han registrat un increment de la taxa d'abandonament escolar prematur, com ara La Rioja (amb 4,2 punts percentuals més), Canàries (on creix 3,4 punts percentuals) i Extremadura (1,7 punts percentuals d'increment). No obstant això, hi ha comunitats on la taxa continua davallant i assoleixen ja l'objectiu pel 2020.

Si bé Catalunya continua estant per sota de la mitjana estatal, el CTESC considera que aquesta taxa no es correspon amb el nivell de desenvolupament socioeconòmic de Catalunya i que caldria incrementar els esforços per reduir-la.

GRÀFIC 6. Taxa d'abandonament escolar prematur. Espanya per comunitats autònomes, 2018

Una de les explicacions és l'efecte crida del mercat de treball, un cop ha finalitzat la crisi econòmica.

El CTESC considera que a més de buscar les causes d'aquest estancament en el sistema educatiu, cal tenir en compte també la situació del mercat de treball. En conseqüència, cal llegir aquest indicador de manera conjunta amb altres, com ara l'increment de la taxa d'ocupació dels joves de 16 a 19 anys (passa del 9,3% l'any 2017 al 10,6% el 2018) i la davallada del percentatge de joves de 16 a 19 anys que no estudia ni treballa (NEET, en les sigles en anglès),¹⁷ que passa del 13,0% a l'11,4% el 2018. Així doncs, part d'aquest comportament podria explicar-se per l'efecte *pull* o la força atractiva del mercat de treball.¹⁸

Inquieta la davallada d'alumnat que cursa formació professional dual interrompent la tendència creixent dels darrers anys.

Amb tot, el sistema educatiu ha de fer front a una sèrie de reptes, sent, òbviament, la reducció de la taxa d'abandonament escolar prematur un dels més destacats. En aquest sentit, el CTESC constata que alguns dels mecanismes previstos per facilitar la continuïtat educativa no acaben de tenir l'èxit esperat. Així, els programes de formació i inserció, concebuts com a instruments de segona oportunitat per als joves amb més risc de fracàs escolar, perden alumnat els darrers cursos, si bé les cohorts d'edat que hi tenen accés tenen una evolució demogràfica creixent.

D'altra banda, la formació professional (FP) dual, concebuda i fomentada no només per afavorir la continuïtat educativa sinó per millorar l'ocupabilitat dels joves, facilitar la transició del món educatiu al laboral i satisfer les necessitats de qualificació de les empreses, perd estudiants el curs 2017-2018 (davallen el 9,4%), trencant la tendència creixent que ha tingut des de la seva implantació el curs 2012-2013.

Aquest canvi de tendència mereix d'una anàlisi més profunda i pausada que la que permet la Memòria del CTESC, però permet alertar del risc que pot suposar la pèrdua d'alumnat en una modalitat formativa que té clars avantatges tant per la persona com pel teixit productiu. En aquest sentit, el CTESC constata que un possible factor explicatiu d'aquesta davallada és la manca d'un sistema d'informació i orientació integral. Properament el CTESC iniciarà un informe que analitzarà com fer efectiva l'ocupabilitat al llarg de la vida.

Tot i això, cal posar en valor un seguit d'avenços assolits en el procés d'elaboració del Decret de desplegament de la Llei 10/2015 en el sí de la Comissió Rectora del Sistema de Formació i Qualificació Professionals. Igualment, cal destacar l'oportunitat que suposa l'activació del Centre de Formació Professional d'Automoció, de Martorell, amb l'aprovació de la gestió integrada de tota la formació professional i ocupacional que dugui a terme.

S'hauria de treballar d'una manera més universal en la millora de la metodologia d'aprenentatge en l'educació secundària i etapes posteriors.

Un tercer element, més qualitatiu, que pot contribuir a explicar l'estancament de la taxa d'abandonament escolar prematur és el debat sobre la necessitat de replantejar la configuració i la metodologia d'aprenentatge de l'educació secundària. Es considera que cal aproximar-la a models educatius més competencials i vivencials, que preparin els joves per un present i futur canviant i amb una presència significativa de la intel·ligència artificial i la robòtica. Un avanç d'aquest replantejament és la modificació dels criteris d'avaluació a l'ESO, tal com s'ha comentat a la Memòria, basats en els canvis introduïts fa uns cursos en l'educació primària i que penetren progressivament en les etapes posteriors.

¹⁷ Taxa calculada seguint la fórmula que aplica tant la Comissió Europea com l'OCDE: "Població inactiva no estudiant + Població aturada no estudiant) / Població total", per al tram d'edat comprès entre els 16 i els 19 anys, en ser el més proper a la finalització de l'ESO.

¹⁸ En aquest mateix sentit i per un període anterior, vegeu: PUIG, M. (2016). "Abandonament escolar prematur: més *pull* que *push*", dins de FUNDACIÓ BOFILL (2016). *Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2015*, capítol 7. Barcelona: la Fundació. <https://www.fbofill.cat/sites/default/files/Abandonamentescolarprematur-ANUARI%202015%20cap.%207.pdf>

El CTESC considera que caldria introduir alguns canvis en l'educació secundària postobligatòria, tant pel que fa als mecanismes d'accés i aprenentatge, com de permanència i progressió. En aquest sentit, destaca algunes experiències pilot que ja es duen a terme, com ara el batxillerat de tres anys o la possibilitat de combinar-lo amb estudis d'FP. Aquest debat però, no s'ha d'acabar en l'educació secundària postobligatòria, sinó que ha d'estendre's també fins l'educació superior, la universitària. En aquest sentit, el Pacte Nacional per la Societat del Coneixement pot ser un bon espai per aquest debat.

Així mateix, la formació de persones adultes, estable en la seva oferta al llarg dels cursos, hauria de ser també objecte d'un debat profund i constructiu, atesa la importància de la formació al llarg de la vida i la necessitat creixent de moltes persones de tenir i actualitzar les seves competències bàsiques, en especial les digitals.

Fer front a aquests reptes implica la millora del finançament en educació, encara lluny dels límits de la UE.

El CTESC constata que un any més, el percentatge de la despesa pública en educació sobre el PIB continua sent inferior al de la resta de l'Estat i la UE, fet que fa necessari un major esforç inversor en aquest àmbit.

Empitjoren els indicadors de pobresa i exclusió social a Catalunya entre 2016 i 2017, especialment el risc de pobresa infantil.

Les darreres dades de l'Enquesta de Condicions de Vida (ECV) de l'any 2017 (amb ingressos del 2016), mostren alguns signes d'empitjorament del risc de pobresa i l'exclusió social a Catalunya.

Així, la taxa de risc de pobresa i exclusió social (AROPE) se situa en el 23,8% l'any 2017, mentre que l'any anterior havia estat del 22,5%. Aquest augment es pot atribuir a l'evolució de la taxa de risc de pobresa, la qual puja 0,8 p.p. entre 2016 i 2017 i se situa en el 20,0%, així com a l'increment de l'indicador sobre intensitat molt baixa del treball a la llar, el qual passa del 7,2% al 8,8% entre 2016 i 2017. Per contra, la privació material severa disminueix en el període esmentat anteriorment i passa del 5,5% al 5,0%. En comparació amb la UE28, Catalunya mostra valors elevats del risc de pobresa, mentre que la privació material severa i la intensitat del treball molt baixa a la llar són més baixes a Catalunya que a la UE28. En relació amb Espanya, Catalunya presenta valors més baixos en els tres indicadors anteriors.

D'altra banda, Catalunya té un valor superior de l'indicador sobre distribució de la renda S80/S20 en relació amb la UE28 (tot i que no tant com Espanya). L'any 2017, l'S80/S20 puja lleugerament i se situa en el 5,7, és a dir que el 20% de la població de Catalunya amb més renda obté 5,7 vegades els ingressos del 20% de la població amb menys renda (5,1 vegades en l'àmbit de la UE28). L'anterior es pot relacionar amb l'evolució dels ingressos per decils de renda: entre les ECV 2016 i 2017, els ingressos dels decils més baixos de la renda han disminuït, essent el del decil 1 (el de renda més baixa) el descens més elevat en termes relatius. Val a dir que en els últims cinc anys tots els decils han augmentat els seus ingressos, si bé la pujada més modesta és la del decil 1.

TAULA 1. Evolució dels principals indicadors sobre la situació social. Catalunya, Espanya i UE28, ECV 2009, 2016 i 2017

	ECV2009			ECV2016			ECV2017		
	Catalunya	Espanya	UE27	Catalunya	Espanya	UE28	Catalunya	Espanya	UE28
S80/S20	5,6	5,9	4,9	5,5	6,6	5,2	5,7	6,6	5,1
AROPE	22,7	24,7	23,3	22,5	27,9	23,5	23,8	26,6	22,5
Risc de pobresa	19,9	20,4	16,4	19,2	22,3	17,3	20,0	21,6	16,9
Risc de pobresa < 16	30,7	28,9	20,1	24,0	28,9	20,5	28,5	28,1	19,9
Risc de pobresa ≥ 65	19,9	23,8	17,9	15,0	13,0	16,7	15,5	14,8	15,0
Risc de pobresa en el treball	s.d.	11,7	8,4	12,0	13,1	9,6	12,2	13,1	9,4
Privació material severa	3,1	4,5	8,2	5,5	5,8	7,5	5,0	5,1	6,9
Intensitat treball molt baixa	5,6	7,6	9,2	7,2	14,9	10,5	8,8	12,8	9,3

Unitats: índex S80/S20 i percentatges.

(s.d.): sense dades.

Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat, INE i Eurostat.

Cal destacar que entre les ECV 2016 i 2017 puja el risc de pobresa de la població de menys de 16 anys i afecta ja al 28,5% d'aquest col·lectiu a Catalunya, mentre que la mitjana de la UE28 és del 19,9%. És a dir, que el 28,5% dels infants a Catalunya viuen en llars vulnerables, amb uns ingressos per sota del llindar del risc de pobresa. Aquesta situació es pot relacionar amb l'atur (el 42,8% de la població aturada es troba en risc de pobresa) i la monoparentalitat (el 35,3% de les llars monoparentals estan en risc de pobresa). Una altra variable que es pot tenir en compte en aquest sentit és el risc de pobresa en el treball, el qual és del 12,2% a Catalunya l'any 2017.

En aquest context, amb l'objectiu de combatre la pobresa infantil, a partir de l'1 d'abril del 2019 s'amplia la quantia de la prestació familiar per fill o menor a càrrec de menys de 18 anys sense discapacitat fins als 341 euros, amb caràcter general, i fins als 588 euros en cas de pobresa severa. També s'augmenta el límit d'ingressos per accedir a la prestació, el qual es fixa en els 12.313 euros anuals.¹⁹

En l'àmbit de l'assistència i el suport a la infància, l'informe del CTESC sobre les polítiques de suport a les famílies (2018)²⁰ recomana millorar les mesures per evitar que la composició familiar tingui un impacte tan significatiu en el risc de pobresa a Catalunya, especialment en les famílies amb infants i posa de manifest que caldrà valorar la capacitat de la renda garantida de ciutadania per millorar la situació de les famílies. També es recomana incrementar la inversió destinada a les polítiques d'infància i elaborar un nou Pla integral d'atenció i protecció a la infància i l'adolescència amb la inversió pública necessària. Així mateix, es posa de manifest que cal garantir l'educació de tots els infants i, en particular, facilitar l'accés als menors de 3 anys a l'escola bressol.

Altres recomanacions de l'informe esmentat en aquest àmbit són incorporar una assignació periòdica i universal, de manera progressiva, per fill/a càrrec fins arribar als 16 anys, considerant diverses variables, com ara el nombre de fills/es, la renda familiar, la tipologia de família, entre d'altres, dotar de més recursos als centres de desenvolupament i atenció precoç (CDIAP), accelerar la posada en marxa dels serveis d'intervenció socioeducativa i intensificar les mesures preventives i palliatives dirigides als infants i als adolescents en relació a les addiccions, assetjaments, violència masclista, discriminacions, entre d'altres.

¹⁹ Reial decret llei 8/2019, del 8 de març, de mesures urgents de protecció social i de lluita contra la precarietat laboral en la jornada de treball. BOE núm. 61, de 12.03.2019

²⁰ Vegeu CTESC (2018): *Polítiques de suport a les famílies*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Consulta: juny del 2019.

Davant la previsió d'augment del col·lectiu de pensionistes, cal endegar les mesures necessàries per a la sostenibilitat del sistema i la garantia d'unes pensions adequades.

Un altre col·lectiu en el que augmenta el risc de pobresa és el de les persones de 65 anys i més i ho fa per segon any consecutiu, trencant la tendència dels anys anteriors, i se situa en el 15,5% a l'ECV2017. Cal tenir present que les darreres dades disponibles estan construïdes amb ingressos del 2016 i que, per tant, estan relacionades amb els increments anuals del 0,25%, en aplicació de l'índex de revaloració de les pensions. El CTESC considera que caldrà estar atents a l'evolució del risc de pobresa d'aquest col·lectiu, tenint presents les reformes que s'han dut a terme l'any 2018 en l'àmbit de les pensions (revaloració d'acord amb l'IPC i suspensió de l'aplicació del factor de sostenibilitat, tot i que es preveu que la seva entrada en vigor es produeixi en data no posterior a l'1.01.2023).

En aquest context, també cal tenir en compte que en els PGE Consolidats 2018 la despesa principal de protecció i promoció social és la de les pensions (representa el 71,3%) i que la relació entre afiliacions i pensions contributives millora lleugerament i passa de l'1,92 a l'1,96 entre 2017 i 2018. Aquesta evolució positiva recent es manifesta en que la cobertura de les pensions amb les cotitzacions millora i passa del 84,5% l'any 2015 al 86,8% l'any 2017. A la vegada, el col·lectiu de pensionistes està previst que augmenti en els propers anys, la qual cosa suposa que el sistema s'enfronta a un doble repte: ser sostenible financerament i proporcionar unes pensions adequades.

Davant d'això, el CTESC reitera que cal aplicar les mesures necessàries per garantir que el sistema s'enfronti amb èxit amb els dos reptes esmentats anteriorment. Així, caldrà estar atents a l'evolució dels acords de la Comissió del Pacte de Toledo en aquesta matèria.

L'envelliment demogràfic, entre altres factors, suposa un desafiament per al sistema d'atenció a la dependència i posa de manifest la necessitat de replantejar el model.

L'envelliment demogràfic (entre altres factors) planteja també un desafiament per al sistema de cures de llarga durada (juntament amb el sanitari, entre d'altres). En concret, pel que fa al sistema d'atenció a la dependència a Catalunya, cal destacar que el 31 de desembre del 2018 hi ha 211.354 prestacions actives, de les quals en són beneficiàries 171.722 persones. Ambdues xifres augmenten per tercer any consecutiu, la qual cosa podria indicar una certa reactivació del sistema, tot i que cal tenir present l'efecte de la incorporació aquests últims anys de les persones amb dependència moderada.

Val a dir que les obligacions reconegudes del Programa de Protecció i promoció social de la Generalitat de Catalunya creixen el 7,3% i se situen en els 2.870,4 milions d'euros l'any 2018 i que el subprograma que presenta la despesa més elevada és el de Promoció de l'autonomia personal (1.465,7 milions d'euros).

L'1 de gener del 2019 s'han complert dotze anys de l'inici del desplegament de la LAPAD, la qual creava un nou dret subjectiu d'atenció a les situacions de dependència i a la promoció de l'autonomia personal. Aquesta llei va generar moltes expectatives que s'han anat reduint amb el temps, atesos els resultats en l'accés al dret creat per la llei. La implementació del sistema arrossega les conseqüències d'un finançament que s'ha constatat insuficient, al qual s'han de sumar les reformes estatals dels anys 2012 i 2013 destinades a reduir costos, juntament amb la reducció de les aportacions estatals al finançament del sistema. El desplegament de la LAPAD també ha posat de manifest una insuficiència de mitjans i una gestió excessivament burocratitzada. Potser un dels resultats més punyents d'un sistema que s'ha evidenciat poc eficaç i eficient és el relatiu a la llista d'espera (el que s'anomena "els llimbs de la dependència"), atès que moltes persones moren sense ser ateses, donada la seva situació de fragilitat.

Algunes xifres posen de manifest el que s'ha esmentat anteriorment: en primer lloc, els PIA no realitzables en data 31.12.2018 són 246.280 i suposen un percentatge elevat dels procediments PIA (el 40,4%).

Aquests PIA són no realitzables per causa de desistiment, caducitat, defunció o valoracions sense grau. Cal tenir en compte que les valoracions sense grau són 108.096 i que, per tant, suposen el 43,9% dels PIA no realitzables. La segona qüestió que es vol posar de manifest és que el 31 de desembre del 2018, 333.416 persones tenen reconeguda una prestació o prestacions del sistema de dependència (tenen un PIA resolt), mentre que el nombre de persones beneficiàries del sistema és de 171.722.

Paral·lelament, el CTESC constata que l'evolució de determinats factors demogràfics, epidemiològics, socials i culturals fan preveure un escenari d'augment de les situacions de dependència i posen de manifest la necessitat de replantejar el model d'atenció, sota la premissa que l'atenció a la dependència és un pas endavant en termes de protecció i cohesió social i a la vegada suposa un impacte en termes d'activitat econòmica i de generació d'ocupació. En aquest context, cal posar en valor la proposta de la Llei d'autonomia personal de Catalunya, amb la qual es vol impulsar la prevenció i la promoció de l'autonomia personal i de les capacitats.

Cal ressaltar que l'informe del CTESC sobre la integració de l'atenció social i sanitària (2018)²¹ fa recomanacions en la línia d'afavorir la prevenció i fomentar les capacitats, així com en impulsar un model que consideri l'atenció primària i comunitària com una garantia per atendre necessitats socials i sanitàries de manera adequada i eficient i que doni un paper central als serveis d'atenció domiciliària. Així mateix, es posa de manifest que cal una transformació dels serveis socials en paral·lel al procés d'integració amb l'objectiu d'apropar els drets d'accés i la qualitat de les prestacions als estàndards del sistema sanitari.

En l'àmbit de la transformació dels serveis socials, l'informe esmentat també recomana impulsar una nova estructuració dels serveis socials perquè acabin essent un pilar universal en la promoció de l'autonomia, el reforç de les relacions primàries i el desenvolupament de les relacions comunitàries, superant el model exclusivament centrat en l'assistència social per a col·lectius desfavorits i en les emergències. Altres recomanacions en aquest àmbit són: garantir una cartera de serveis socials que assegurï l'equitat territorial, actualitzar el sistema d'informació dels serveis socials, desenvolupar models predictius de necessitats socials a escala poblacional, desenvolupar models de detecció de l'alta complexitat social, establir una finestreta única social i dotar de coherència els processos i reforçar l'atenció social comunitària davant del fenomen creixent de la solitud no desitjada.

L'RGC és un pas endavant en la lluita contra la pobresa i l'exclusió social, especialment contra la pobresa infantil.

Altrament, el CTESC valora positivament la posada en marxa de la renda garantida de ciutadania (en endavant, RGC), atès que suposa un pas endavant en la garantia de rendes i en la lluita contra la pobresa en general i contra la pobresa infantil en particular, pel fet de garantir uns ingressos mínims a les persones i famílies més vulnerables durant tot el temps en que s'acrediti la situació de necessitat. Cal ressaltar que l'RGC es configura com la darrera xarxa de protecció social (és subsidiària de tots els ajuts, subsidis, prestacions o pensions de qualsevol administració a les que es pugui tenir dret). En aquest sentit, aquesta prestació suposa una via de superació d'un problema estructural del nostre sistema de garantia de rendes: la seva complexitat i fragmentació, que ha generat buits i insuficiències de cobertura.

Cal posar de manifest que el compromís pressupostari que implica la implementació de l'RGC és important. Així, l'any 2018 la despesa en pagaments de la prestació ha estat de 240,5 milions d'euros, la qual cosa representa un creixement del 30,3% respecte de la despesa corresponent a l'RMI de l'any 2017. Pel que fa a la quantia mitjana de la prestació, l'any 2018 és de 745,2 euros mensuals, mentre que la quantia mitjana de l'RMI en el període de l'1 de gener al 15 de setembre del 2017 és de 500,3 euros mensuals. En aquest sentit, cal tenir present que l'import de l'RMI no podia superar el de l'SMI (707,6

²¹ Vegeu CTESC (2018): *La integració de l'atenció social i sanitària*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Consulta: juny del 2019.

euros, l'any 2017), mentre que l'import màxim de l'RGC es fixa en el 182% de l'IRSC (1.035,8 euros, l'any 2018).

Es constata un nombre elevat de denegacions de la prestació.

No obstant això, el CTESC constata que el ritme de tramitació i resolució de noves sol·licituds és lent, tenint en compte el volum elevat de les que s'han presentat des que la llei ha entrat en vigor. Així mateix, s'observa un nombre elevat de denegacions de la prestació. Així, tal com es va posar de manifest a la Memòria 2017, els expedients aprovats entre el 15 de setembre i el 31 de desembre del 2017 van ser els provinents de sol·licituds d'RMI presentades amb anterioritat al 15 de setembre. Al llarg de l'any 2018, s'han aprovat 3.823 expedients d'RGC i 1.835 de complement de prestacions estatals per a persones activables, és a dir, amb possibilitat d'inserir-se en el mercat de treball. Aquesta dada contrasta amb les 68.361 sol·licituds d'RGC (inclòs el complement per activables) rebudes entre el 15.09.2017 i el 31.12.2018, de les quals s'han denegat el 65,6%.

Pel que fa a la cobertura de la prestació, el CTESC valora positivament la seva ampliació a col·lectius vulnerables que en quedaven exclosos, a través de la Llei 3/2018, del 23 d'octubre;²² en concret, a les persones sense llar i a les dones víctimes de violència masclista. També es valora positivament la creació de la Comissió de Govern de l'RGC, ja entrat l'any 2019, com a instrument de gestió de la prestació.²³ Finalment, el CTESC insta a accelerar el desplegament reglamentari de la llei, actualment en tramitació.

El lloguer ja representa al 25,5% de les llars.

En matèria d'**habitatge**, el nombre de llars supera per primera vegada els 3 milions i la propietat segueix sent el règim de tinença majoritari de l'habitatge principal (68,8%). Tanmateix, el lloguer ha anat augmentat la seva presència i ja s'estén fins el 25,5% de les llars, quan aquesta participació se situava en el 16,6% l'any 2001.

Els preus en els mercats immobiliaris han continuat creixent.

Els preus en els mercats immobiliaris han continuat creixent l'any 2018 però ho han fet d'una manera més moderada com a resultat de la reducció de l'activitat tant en el mercat de compra com en el mercat de lloguer.

En el mercat de compra, la moderació en el creixement dels preus dels habitatges lliures ha estat protagonitzada pels habitatges usats, que han passat a créixer del 8,1% al 3,8% entre els anys 2017 i 2018. Els preus dels habitatges lliures nous, al contrari, han seguit creixent de forma intensa i han passat del 3,3% al 7,5% en el període considerat. Això, tenint en compte els preus en euros per metre quadrat que informa el Registre de la Propietat. Altres fonts estadístiques donen altres intensitats de creixement però la tendència ha estat la mateixa. Vegeu aquestes dades al text de l'apartat.

La reducció de l'activitat en el mercat de compravenda d'habitatges s'ha manifestat a través de la reducció de les transaccions de les persones jurídiques i dels estrangers. En aquest mercat també s'ha donat una reducció de les transaccions efectuades sense hipoteca la qual cosa hauria contribuït a la moderació en el creixement dels preus. No obstant això, l'habitatge segueix sent, segons l'anàlisi de la rendibilitat d'inversions alternatives del Banc d'Espanya, la inversió més atractiva si la comparem amb el lloguer, els dipòsits, els bons o la borsa.

²² Llei 3/2018, del 23 d'octubre, de modificació de la Llei 14/2017, del 20 de juliol, de l'RGC. DOGC núm. 7734, de 25.10.2018.

²³ Decret 78/2019, del 2 d'abril, de creació i regulació de la Comissió de Govern de l'RGC. DOGC núm. 7847, de 4.04.2019.

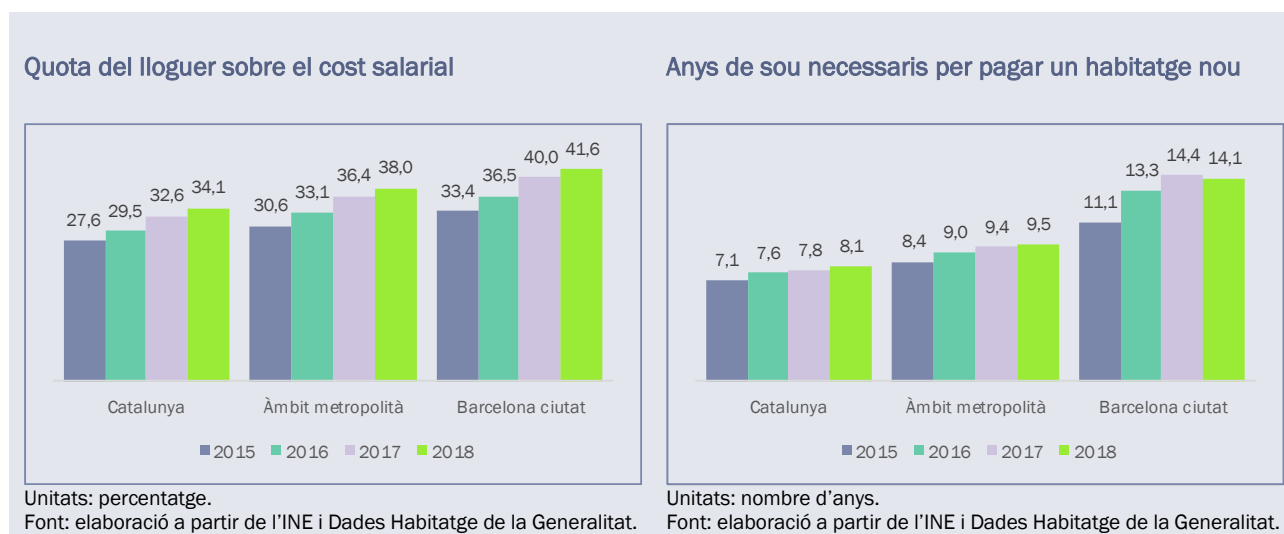
Destaquem l'evolució dels preus de compra de l'habitatge lliure de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, sense Barcelona ciutat, perquè han mantingut una taxa de creixement elevada a prop del 10%. En aquest àmbit territorial, l'activitat del mercat s'ha moderat però encara està situada en taxes de 2 dígits.

En el mercat de lloguer, la renda mitjana dels nous contractes de lloguer també ha moderat el seu ritme de creixement, si bé encara continua sent alt, atès que ha passat del 9,9% al 6,6% entre els anys 2017 i 2018. En aquest mercat, també s'ha donat una desacceleració en el ritme de creixement dels contractes.

Malgrat aquesta relativa moderació, la càrrega que representa la despesa en habitatge sobre el sou segueix sent molt elevada, especialment en l'àmbit metropolità, inclosa Barcelona.

La moderació en el creixement dels preus en el mercats immobiliaris, combinada amb l'evolució del creixement del salari, no ha estat suficient per reduir la càrrega que representa la despesa en habitatge sobre el sou. Així, per al conjunt de Catalunya, ha augmentat la quota del lloguer fins el 34,1% del cost salarial brut i el valor d'un habitatge nou de compra ja equival a 8,1 anys del cost salarial brut. Vegeu les dades del gràfic següent. L'evolució d'aquests indicadors per a l'Àmbit Metropolità de Barcelona i per a la ciutat de Barcelona també s'exposa al gràfic i permet constatar que són àrees amb una càrrega de la despesa en habitatge més elevada i que també s'ha incrementat, a excepció de la compra d'un habitatge nou en el darrer any a Barcelona ciutat.

GRÀFIC 7. Evolució de la quota del lloguer sobre el cost salarial total i anys de sou necessaris per pagar un habitatge nou. Catalunya, 2015-2018

Augmenten els llançaments practicats després de 4 anys de reducció i segueix creixent la demanda d'habitatge protegit.

L'augment de la càrrega que representa la despesa en habitatge sobre el sou s'ha manifestat per exemple, en que han tornat a augmentar els llançaments practicats, després de 4 anys de reducció, i en que la demanda d'habitatges amb protecció oficial segueix creixent, i ja se situï en més de 125 mil unitats de convivència. Referent als llançaments practicats, constatem que els procedents de la llei d'arrendaments urbans són els més nombrosos amb 8.877 i representen 63,6% del total.

Els CTESC aposta per aprovar mesures consensuades per contenir el creixement descompensat dels preus en els mercats immobiliaris.

Davant d'aquestes evidències, el CTESC considera que s'haurien d'aprovar mesures legislatives dirigides a contenir el creixement descompensat dels preus en els mercats immobiliaris. Aquestes mesures s'haurien d'aprovar en un marc de diàleg amb les institucions i els actors implicats per donar seguretat jurídica i estabilitat a curt termini. En aquest sentit, el CTESC recentment ha posat en marxa l'elaboració d'un informe sobre aquesta qüestió, que permetrà elaborar un document de consideracions i recomanacions consensuades entre els principals agents socials i econòmics de Catalunya.

L'activitat constructora segueix recuperant-se.

L'activitat constructora se segueix recuperant gràcies a l'obra nova, que no de la rehabilitació, i els habitatges iniciats han crescut a una taxa del 28%. Una prova d'aquesta recuperació és que se segueix reduint el crèdit dubtós en relació amb el crèdit viu en el sector de l'habitatge. L'augment dels costos de construcció d'un edifici i la disminució del preu del sòl urbà han acompanyat una millora del valor afegit i de l'ocupació del sector per quart any consecutiu. Per la seva banda, les activitats immobiliàries milloren els resultats entre els anys 2017 i 2018, a diferència de la construcció, que ha moderat el seu ritme de creixement.

Quant a la despesa de la política d'habitatge del sector públic de la Generalitat, el pressupost de l'any 2018 és la pròrroga del pressupost de l'any 2017. Per tant, l'import consolidat a tenir en compte és de 357,5 milions d'euros que, tal com vam comentar en l'anterior edició d'aquesta memòria, està a molta distància de l'import consolidat del pressupost de l'any 2008 (813,3 milions d'euros).²⁴ Els beneficis fiscals associats al pressupost de la política d'habitatge es mantenen en 989,2 milions d'euros. Des del punt de vista de la despesa liquidada, només disposem de la informació relativa a l'Administració de la Generalitat, executada principalment per la Secretaria d'Habitatge i Millora Urbana, que ha passat de 239,0 a 237,1 milions d'euros entre els anys 2017 i 2018, a partir d'un import pressupostat de 190,0 milions d'euros. El CTESC constata la mancança d'un document únic, tipus memòria, en què es pugui consultar la despesa liquidada consolidada de la política d'habitatge del conjunt del sector públic de la Generalitat, que inclogui, a més de l'Administració de la Generalitat, la resta d'entitats del sector públic de la Generalitat implicades, és a dir, l'Agència de l'Habitatge de Catalunya i l'INCASÒL i el Consorci de l'Habitatge de Barcelona i el Consorci de l'Habitatge de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

El programa per mantenir i evitar la pèrdua de l'habitatge lidera la política d'habitatge.

El CTESC elabora, amb l'ajuda del Servei d'Estudis i Documentació d'Habitatge, un resum de les actuacions del sector públic de la Generalitat en matèria d'habitatge en el qual es pot observar que la despesa associada en aquestes actuacions ha passat de 224,3 a 250,4 milions d'euros entre els anys 2017 i 2018. Vegeu la secció de política d'habitatge de l'apartat. El programa per mantenir i evitar la pèrdua de l'habitatge ha guanyat protagonisme des de que es va iniciar la crisi i actualment representa el 77,9% de les actuacions i el 55,4% de la despesa total. En concret, la política principal d'aquest programa, que són els ajuts per al pagament de l'habitatge, se situen en 74.588 actuacions amb una despesa associada de 135,1 milions d'euros.

El CTESC recomana fer créixer de forma més important el parc d'habitatges destinats a polítiques socials per atendre la demanda registrada d'habitatges amb protecció oficial.

El parc d'habitatges destinats a polítiques socials ha seguit augmentant l'any 2018 amb 708 habitatges de tal forma que el seu estoc se situa en 34.999. L'exercici del dret de tanteig i retracte de la Generalitat i els habitatges cedits per les entitats financeres a l'Agència de l'Habitatge de Catalunya han contribuït decisivament a l'augment del parc en els darrers anys. Es pot observar que els habitatges adquirits per la Generalitat a través del dret de tanteig i retracte (862) ja han superat l'any 2018 els habitatges acabats amb protecció oficial (677). La despesa de la Generalitat destinada a adquirir habitatges ha estat de

²⁴ Vegeu com es desglossa el pressupost de l'any 2017 a la secció de la política d'habitatge de l'apartat.

52,7 milions d'euros en aquest darrer exercici. Per la seva banda, els habitatges iniciats de protecció social han estat de 1.394 i són, majoritàriament, de lloguer amb opció de compra i promoguts per entitats públiques.

El CTESC recomana fer un càlcul oficial de l'estoc d'habitatges amb protecció oficial.

Aquestes dades dels habitatges amb protecció oficial informen de l'escassa capacitat que pot tenir la política d'habitatge per contrarestar, des d'aquest punt de vista, el creixement intens dels preus en els mercats immobiliaris. Els visats per a la compra o el lloguer d'un habitatge protegit de l'any 2018 contribueixen a mantenir aquesta opinió atès que el seu nombre és de 6.414, dels quals, 3.359 visats són per a la compra d'un habitatge protegit i 3.055, són visats per al lloguer. Aquestes xifres són reduïdes si les comparem amb el nombre total de compravendes d'habitatges (80.820) i el nombre total de nous contractes de lloguer (167.953). En aquest sentit, el CTESC recomana disposar d'un càlcul oficial de l'estoc d'habitatge amb protecció oficial per comparar aquesta xifra amb el nombre d'habitatges principals a Catalunya.